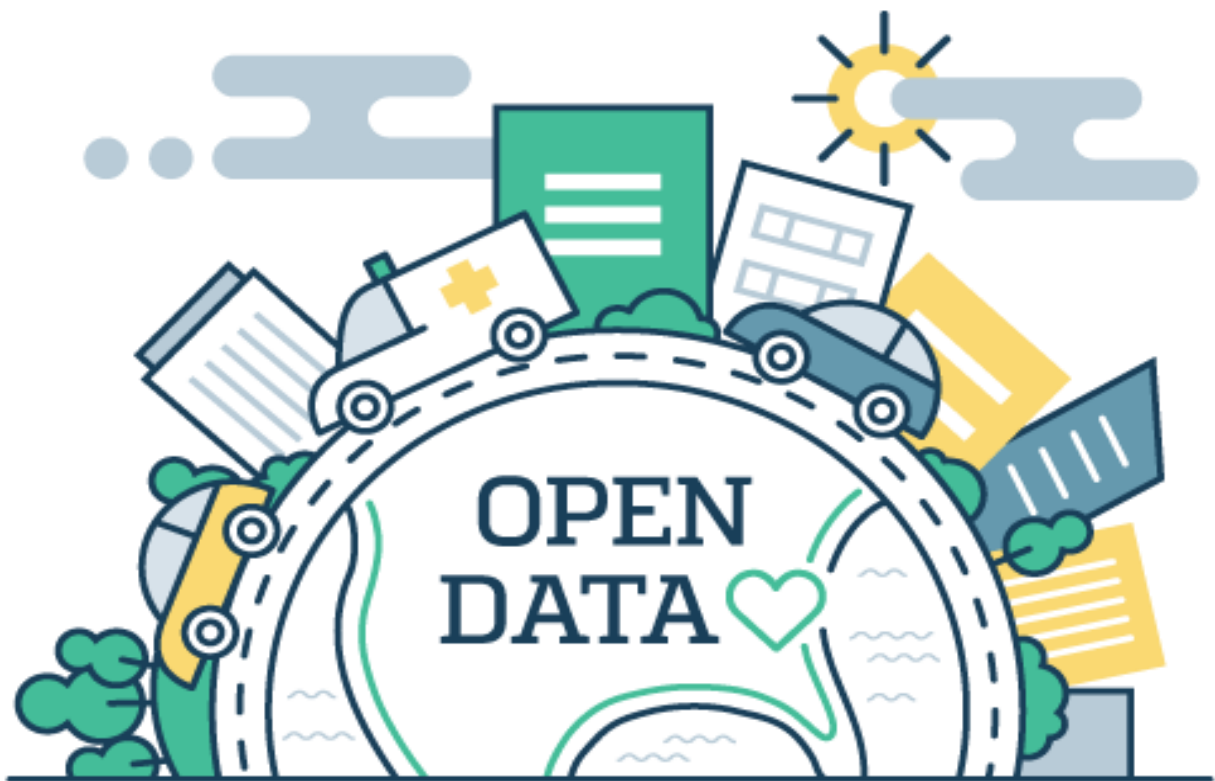

Open data bij de gemeente Delft: perspectieven van de inwoners op het beleid

Naam: Martine Romer
Studentnummer: 4248759
Bachelor Eindproject fase 2
Eerste begeleiders: Dr. A.M.G. (Anneke) Zuiderwijk- van Eijk
en Prof.dr.ir. M.F.W.H.A. (Marijn) Janssen
Tweede Lezer: Dr.ir. M. (Maarten) Kroesen
Inleverdatum: 30-06-2017

Voorwoord

Dit onderzoek is voortgekomen uit het Bachelor Eindproject fase 2 wat een onderdeel is van het curriculum van de bachelor opleiding Technische Bestuurskunde aan de TU Delft. In dit rapport is een onderzoek uitgevoerd met betrekking tot het openbaar beschikbaar stellen van gemeente data.

Door middel van de Q-methodologie is inzichtelijk gemaakt wat het perspectief van de inwoners van Delft is op open data. Dit onderzoek geeft de gemeente Delft informatie die gebruikt kan worden in de ontwikkeling van open databeleid.

Tot slot wil ik graag mijn begeleider Anneke Zuiderwijk- van Eijk en tweede lezer Maarten Kroesen danken voor de inhoudelijke en sturende begeleiding die mij is geboden gedurende het proces. Daarnaast wil ik ook graag module manager Tineke Ruijgh-van der Ploeg en studieadviseur Marja Brand hartelijk danken voor hun steun en vertrouwen wat ze mij gegeven hebben gedurende het proces.

Martine Romer

Delft, 30-06-2017

Samenvatting

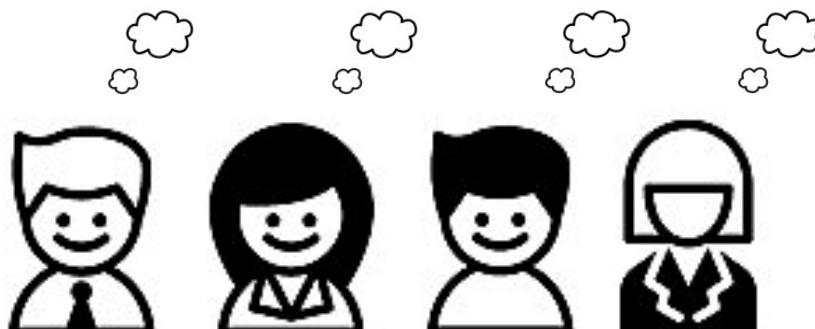
Open Data is een belangrijk onderwerp voor gemeenten. Elke gemeente is zelf verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van een open data beleid. De druk vanuit de landelijke politiek neemt toe om snel en veel data openbaar beschikbaar te stellen. In het voorafgaande issuepaper zijn vier aandachtspunten benoemd; *privacy waarborging, transparantie van de gemeente, onderverdeling van kosten en effectief bereik van inwoners*. Opvallend is dat de eerste drie aandachtspunten intern gericht zijn en alleen de laatste extern gericht. In dit onderzoek is onderzocht wat er bij inwoners speelt rondom het openbaar beschikbaar stellen van data. De hoofdvraag van het onderzoeksrapport is: *Welke perspectieven spelen er bij de inwoners van een gemeente bij het openbaar beschikbaar stellen van gemeente data?*

De onderzoeksvraag is beantwoord middels de Q-methodologie. Er zijn 20 stellingen voorgelegd aan een selectie van respondenten. De respondenten hebben de stellingen gesorteerd aan de hand van een sorteerschema. De keuze voor de plaatsing van de stellingen weerspiegelt het waardesysteem van de inwoner, ofwel het individuele perspectief. De data uit de interviews is geanalyseerd door de combinatie van correlatie- en factoranalyse. Hieruit volgden vier collectieve perspectieven, elk van deze perspectieven is vervolgens getypeerd aan de hand van hun karakteristieke overeenkomsten. De vier perspectieven zijn: *onwetende inwoners, wantrouwende inwoners, vertrouwende passieve inwoners* en de *voorstanders van open data*. De perspectieven vertonen zowel overeenkomsten als verschillen met elkaar. Bij het vormen van gemeentelijk beleid zijn beiden van groot belang om een breed draagvlak te creëren onder verschillende inwoners en om te weten op welke inwoners de gemeente het beleid moet richten.

De meest opmerkelijke bevinding uit het onderzoek is dat vanuit alle vier perspectieven een gebrek aan transparantie wordt ervaren. Dit is negatief voor de gemeente omdat inwoners transparantie van de gemeente Delft tevens heel belangrijk vinden voor de kwaliteit van openbaar bestuur. Verder is het opvallend dat respondenten over het algemeen positief zijn ten aanzien van het verkrijgen van inzicht door middel van open data. Echter, er is ook een gebrek aan interesse vanuit de inwoners richting de gemeente en een gebrek aan kennis over open data. Tot slot kan geconcludeerd worden dat verschillen in kennis over open data tot zeer uiteenlopende perspectieven kan leiden.

Er wordt aanbevolen om een manier te vinden inwoners te informeren over de werkzaamheden van en dataverwerking bij de gemeente Delft. Daarbij kunnen mensen beter geïnformeerd worden over de mogelijkheden van open data. Ook is het belangrijk om het vertrouwen van de inwoners in de gemeente te vergroten. Dit kan door vanuit de gemeente precies aan te geven hoe en welke gegevens ze verwerken. Daarnaast kan de gemeente de input vragen van de inwoners over de voor hen gevoelige onderwerpen. Dit zal bij hen mogelijk ook verdere interesse wekken voor open data en activeren.

Geconcludeerd kan worden dat de resultaten van dit onderzoek een waardevolle impressie zijn van het denkbeeld van de Delftse inwoners. Het onderzoek kan een hoge praktische waarde hebben voor de gemeente om vroegtijdig belangrijke beleidspunten te identificeren.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

1. Inleiding	5
1.1 Probleem beschrijving	5
1.2 Onderzoeksvraag	5
1.3 Methode	6
1.4 Afbakening	6
1.5 Structuur van het rapport	7
2. Onderzoek achtergrond	8
2.1 Privacy waarborging	8
2.2 Transparantie van de gemeente	8
2.3 Gebruikers ervaring	9
2.4 Participatie van de gebruiker	9
2.5 Conclusie literatuuronderzoek	10
3. Onderzoeksopzet	11
3.1 Afbakening	11
3.2 Q-methodologie	12
3.3 Selectie Q-set	12
3.4 Selectie respondenten	13
3.5 Opzet van het interview	14
4. Resultaten uit analyses	15
4.1 Analyse beschrijving	15
4.2 Data interpretatie	17
4.3 Perspectieven	18
4.4 Vergelijking van perspectieven	22
4.5 Verhoudingen tussen verschillende perspectieven	24
4.6 Discussie	24
5. Conclusie en aanbevelingen	26
5.1 Conclusie	26
5.2 Aanbevelingen	27
6. Literatuur	29
7. Bijlagen	32
1. Bijlage 1- Concours	32
2. Bijlage 2- Interview protocol	36
3. Bijlage 3- Analyses	39

1. Inleiding

Open data levert waardevolle informatie op. Er zijn een drietal te verwachten voordelen van open data. Allereerst zijn er *sociale en politieke* voordelen. Ten tweede *economische*, ten derde *operationele en technische* voordelen. Bovendien brengt het nieuwe inzichten in de publieke sector door op andere manieren data te bestuderen en te combineren. Daarnaast zal het een bijdrage leveren bij de ontwikkeling van beleid (Janssen & Charalabidis & Zuiderwijk, 2012). Open data wordt op dit moment nog lang niet optimaal gebruikt (Leer- en Expertisepunt Open Overheid, 2015). Dit onderzoek focust zich op de mogelijkheden vanuit gemeentelijk perspectief.

In dit hoofdstuk zal eerst zal het probleem omschreven worden in paragraaf 1.1. Hieruit volgt in paragraaf 1.2 de onderzoeksvraag. Vervolgens zal in paragraaf 1.3 de methode worden toegelicht, gevolgd door de afbakening in 1.4. Tot slot zal de structuur van het rapport worden uitgewerkt in paragraaf 1.5.

1.1 Probleem beschrijving

Volgens het ministerie van Economische Zaken zijn open data op het moment het belangrijkste instrument voor groei en innovatie (Leer- en Expertisepunt Open Overheid, 2015). De Rijksoverheid stimuleert dan ook overheidsinstanties om op grote schaal data openbaar beschikbaar te stellen (Barkhuysen, 2016). Toch gebeurt het openbaar beschikbaar stellen van data langzaam en maar op kleine schaal (Bruning, 2016). Dit komt omdat het openbaar beschikbaar stellen van data complexiteit met zich mee brengt. Zo zijn er verschillende barrières aan de aanbodkant. Voorbeelden hiervan zijn de: embargo periode, gevoeligheid van data en kwaliteit van data (Zuiderwijk, 2017). Daarbij zijn er veel partijen met verschillende belangen betrokken. Hierbij kan gedacht worden aan de data verzamelaars, de mensen die de data moeten bewerken en diverse gebruikers van de data.

De genoemde barrières en de vele betrokken partijen brengen de gemeenten in een lastige situatie. Voorafgaand aan dit onderzoek is een issuepaper geschreven waaruit een viertal aandachtspunten naar voren zijn gekomen voor een gemeente.

- *Open data en de privacy waarborging.* Privacy wordt middels een wettelijk kader gewaarborgd. De gemeente moet toezicht houden op de naleving van de wetgeving (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, z.j.). Het kan een strijd opleveren met transparantie (Janssen & Van den Hoven, 2015).
- *Open data en de bijdrage aan de transparantie van de gemeente.* Zoals genoemd zullen inwoners meer inzicht krijgen in het handelen van een gemeente. De vraag is in hoeverre dat voor een gemeente wenselijk is (Algemene Rekenkamer, 2014).
- *Open data en effectief bereik van inwoners.* Om de inwoners maximaal te bereiken moeten data goed bruikbaar en vindbaar zijn voor de inwoner. Het wegnemen van een zoekdrempel zal het bereik naar inwoners van open data vergroten en daarmee ook de meerwaarde voor de samenleving (Open State, 2016).
- *Open data en de onderverdeling kosten posten.* Het openbaar maken van data is een kostbaar proces. Vaak zullen gemeenten, gelet op het beschikbare budget, moeten kiezen waaraan ze prioriteit geven (Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten, z.j.).

1.2 Onderzoeksvraag

Opvallend is dat drie van de vier aandachtspunten gericht zijn op de interne werking van de gemeente. De *privacy waarborging*, *transparantie van de gemeente* en *onderverdeling kosten* komen voort uit het handelen van de gemeenten. Deze aandachtspunten kunnen per gemeente intern besloten worden op basis van beleid en kennis van een gemeente. Het *bereik van open data* ofwel het aandachtspunt *effectief bereik van inwoners* is gericht op de buitenwereld, en daarmee extern gericht. Een belangrijk punt, omdat dit externe aandachtspunt sturend kan zijn voor de eerder genoemde interne aandachtspunten; het gaat immers om gedragen en effectief open data beleid van

de gemeente. Om meer over dit aandachtspunt te weten te komen is er inzicht nodig over het inwonersperspectief met betrekking tot open data. Een perspectief is een waardesysteem over een bepaald onderwerp en de daarbij behorende overtuigingen (Herrington & Coogan, 2011). Voor een gemeente is het externe perspectief ten aanzien van open data een perspectief waarin ze niet direct inzicht hebben. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

Welke perspectieven spelen er bij de inwoners van een gemeente bij het openbaar beschikbaar stellen van gemeente data?

Er is tot op heden weinig onderzoek gedaan naar het perspectief van inwoners ten aanzien van open data op gemeenteniveau. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld met betrekking tot het concept open data.

1. *Welke onderwerpen leven er bij de inwoners?*
2. *Welke onderwerpen zijn volgens de inwoners belangrijk?*
3. *Wat is de samenhang van en tussen deze onderwerpen?*

Er zal onderzocht worden wat er bij inwoners speelt rondom het openbaar beschikbaar stellen van data. Het beschikbaar stellen van open data gaat op gemeenteniveau vaak vanuit een open databeleid. Een open databeleid is speciaal gericht op het verkrijgen van toegang tot data of juist het beschermen van data om zo maatschappelijk beleid uit te voeren (European Commission, 2003). De doelstelling van dit onderzoek is beleidsondersteuning voor de verdere vorming en implementatie van open databeleid op gemeenteniveau, waarbij inzicht in het perspectief vanuit de inwoners van meerwaarde kan zijn.

1.3 Methode

Het onderzoek is erop gericht de perspectieven vanuit de inwoner in kaart te brengen. Een geschikte methode om perspectieven van mensen met betrekking tot een bepaald onderwerp inzichtelijk te maken is de Q-methode. Hierbij komen alle relevante overtuigingen naar voren die een inwoner kan hebben betreft het openbaar maken van gemeentedata. De Q-methodologie zal leidend zijn in het vormen en analyseren van perspectieven. Door middel van exploratieve literatuurstudie zullen overtuigingen over open data worden gevonden. Deze overtuigingen zullen door respondenten worden gesorteerd. Hieruit volgt een waardesysteem, door middel van een analyse van het waardesysteem zal er een beeld vanuit de inwoners ontstaan met betrekking tot het openbaar maken van data.

1.4 Afbakening

Het is lastig een eenduidig antwoord te geven op de onderzoeksvraag voor alle gemeenten in Nederland, gezien de vele verschillen tussen gemeenten. Gemeenten hebben bijvoorbeeld verschillende standpunten over de digitalisering en over de openheid van een gemeente. Daarnaast is er geen duidelijke onderliggende methoden voor de verzameling en verwerking van gegevens. De verschillen zijn belangrijke factoren die het antwoord op de hoofdvraag zullen beïnvloeden (Heeks & Bailur, 2007). Deze maken een eenduidig beleidsondersteunend antwoord voor alle gemeenten in Nederland onmogelijk.

Middels dit onderzoek wordt een bijdrage geleverd aan het inzichtelijk maken van het antwoord op de onderzoeksvraag door voor één gemeente heel specifiek te kijken naar het inwonersperspectief over open data. De resultaten en de gehanteerde methode kunnen vervolgens worden gebruikt als praktijkervaring voor andere gemeenten bij het creëren van ideeën voor open databeleid en de implementatie hiervan. Het onderzoeksvoorstel wordt afgebakend door te kiezen voor een specifieke gemeente, namelijk de gemeente Delft. De gemeente Delft is om verschillende redenen gekozen. Allereerst omdat de gemeente Delft actief is met open databeleid, hierover volgt later meer. Daarnaast vanwege de beschikbaarheid van informatie en bereikbaarheid van respondenten.

1.5 Structuur van het rapport

Het antwoord op de onderzoeksvraag zal door middel van een kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethode worden onderzocht. De opzet van het rapport is als volgt. In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksvraag geanalyseerd. Hierbij zal middels literatuuronderzoek uitgewerkt worden wat belangrijk kan zijn voor inwoners. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een uitgebreide opzet van het onderzoek gegeven met meer context over de gemeente Delft en het open databeleid. Een toelichting van de Q-methodologie en de wijze van data verzameling. Hierna volgt in hoofdstuk 4 de data-analyse, resultaten en beperkingen van het onderzoek. In dit hoofdstuk worden de perspectieven gerepresenteerd en vergeleken. Tot slot volgen de conclusie en de aanbevelingen in hoofdstuk 5.

2.Onderzoeksachtergrond

In het onderstaande hoofdstuk is middels literatuuronderzoek de onderzoeksvraag verder uitgewerkt.

In paragraaf 1.2 zijn vier aandachtspunten vanuit de gemeente genoemd. De *privacy waarborging*, *transparantie van de gemeente*, *onderverdeling kosten* en het *effectief bereik van inwoners*. Uit deze aandachtspunten zijn de inwonersperspectieven over *privacy* en *transparantie* het meest interessant voor de gemeente omdat de verwachting is dat hierover uiteenlopende perspectieven zijn. De onderwerpen *privacy waarborging* en *transparantie van gemeente* zijn in paragraaf 2.1 en 2.2 uitgewerkt. De *onderverdeling van kosten* wordt niet behandeld gezien deze afweging door de gemeente gemaakt moet worden. Tot slot wordt er bij het vierde aandachtspunt *effectief bereik van inwoners* stilgestaan.

In de inleiding zijn drie te verwachten voordelen van open data beschreven namelijk: *sociaal en politiek*, *economische* en *operationeel en technisch*. Open data geven door nieuwe inzichten en participatie van haar inwoners een bijdrage aan de te verwachte voordelen voor de gemeente (Janssen & Charalabidis & Zuiderwijk, 2012). Om deze voordelen te bereiken moet er naast het bekend maken van data deze ook gebruikt worden. Hierbij spelen sociaal-technische belemmeringen op het gebied van gebruikersperspectief (Zuiderwijk & Janssen & Choenni & Meijer & Alibaks & Sheikh_Alibaks, 2012). Meer hierover volgt in de paragrafen 2.3 en 2.4, respectievelijk *gebruikers ervaring* en *participatie van de gebruiker*. Beide thema's zijn van belang voor het aandachtspunt *effectief bereik van inwoners*. In paragraaf 2.5 staat de conclusie van de literatuurstudie. Hiermee zijn vier aandachtspunten vertaald naar vier clusters die relevant zijn voor het beantwoorden van de eerste deelvraag: *Welke onderwerpen leven er bij de inwoners?*

2.1 Privacy waarborging

Privacy is noodzakelijk om mensen vrij te laten in hun opvattingen en gedachten. Het is een fundamenteel recht in een democratische samenleving (Voorhoof, 1999). Privacy wordt middels een wettelijk kader gewaarborgd, de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Er is sprake van decentralisatie waardoor er steeds meer verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeenten ligt (Kwaliteit instituut Nederlandse Gemeenten, z.j.).

Privacy, informatie deling en open data zijn sterk met elkaar verbonden (Janssen & Van den Hoven, 2015). De gemeenten willen zoveel en zo snel mogelijk informatie beschikbaar stellen maar moeten de privacy van de burger ook waarborgen (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, z.j.).

Het feit dat de overheid toegang heeft tot informatie kan de vrijheid van een persoon beperken. De conceptualisatie van privacy moet door de gemeente in een breed perspectief worden geplaatst. Het begrip privacy wordt namelijk beïnvloed door de regelgeving van de politiek, cultuur, en sociale normen en waarden. De complexiteit is een gevolg van de betrokkenheid van veel organisaties, verwerkt in procedures, organisatorische structuur, en nog meer. Daarbij definieert iedereen privacy anders. Dit veroorzaakt miscommunicaties en maakt het lastig om beleid over te maken (Janssen & Van den Hoven, 2015).

2.2 Transparantie van de gemeente

Het belang van transparantie is dat inwoner beter inzicht krijgt in wat de gemeente weet en hoe zij handelt (Algemene Rekenkamer, 2015). Dit kan leiden tot meer draagvlak en begrip vanuit de samenleving. Dit is afhankelijk van de onderwerpen waarin de gemeente kiest transparant te zijn en hoe inwoners transparantie ervaren (Fox, 2007).

Open data dragen bij aan de transparantie van overheidsinstanties (Janssen & Charalabidis & Zuiderwijk, 2012). De data die openbaar beschikbaar worden gesteld moeten aan de richtlijnen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voldoen (Algemene Rekenkamer, 2014). Als de data aan de eisen voldoen kunnen deze openbaar beschikbaar gesteld worden en daarmee bijdragen aan de transparantie van de gemeente (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2015). Onderstaand het vijftal eisen.

1. Eenduidig
2. Herbruikbaar
3. Vrij beschikbaar
4. Vrij van auteursrechten
5. Leesbaar voor elke computer

Een verwijt vanuit de samenleving is dat datasets van overheidsorganisaties, zoals gemeenten, vaak niet volledig zijn en niet structureel worden bijgewerkt (Hartholt, 2015). Daarnaast wordt er aangegeven dat de snelheid en hoeveelheid data die beschikbaar worden gesteld teleurstellend is (Open State, 2016). Dit zijn belangrijke factoren die de transparantie van een gemeente beïnvloeden.

2.3 Gebruikers ervaring

Om waarde te genereren uit open data is aandacht voor het gebruikersperspectief essentieel (Zuiderwijk & Janssen & Choenni & Meijer & Alibaks & Sheikh_Alubaks, 2012). Uit onderzoek blijkt dat gebruikers verschillende belemmeringen ervaren. De gebruiksbelemmeringen kunnen gecategoriseerd worden op beschikbaarheid van data, toegang tot data, vermogen van vinden van data, bruikbaarheid van data, begrijpbaarheid van data, kwaliteit van data, het koppelen en combineren van gegevens, vergelijkbaarheid van data en de begrijpbaarheid van metadata. Dit zijn de belemmeringen vanuit de literatuur. Uit de samenleving is er ook kritiek op de gebruikerservaring.

Volgens belangenorganisatie Open State gaan in de huidige Wet openbaar bestuur herbruikbaar en vindbaar niet altijd samen. Elke overheidsinstantie maakt data op een eigen portal/ site of andere manier openbaar, het leidt tot een versnipperd aanbod. Dit maakt het zoeken naar data een tijdrovende en kostbare bezigheid, daarbij is het lastig om waardevolle datasets te onderscheiden. Bovendien worden lang niet altijd waardevolle data sets bekend gemaakt (Open State, 2016). Over de ervaringen van een gebruiker kan op verschillende manieren, afhankelijk van het beleid en visie per gemeente, worden nagedacht.

2.4 Participatie van de gebruiker

De publieke sector zou zich verder kunnen ontwikkelen door meer input te krijgen vanuit andere perspectieven (Bingham & Nabatchi & O'Leary, 2005). Uit onderzoek blijkt dat leiders in de publieke sector instrumenten identificeren voor het nieuwe bestuur via netwerken van publieke, particuliere en non-profit organisaties. Zo kunnen participanten een bijdrage leveren aan werkzaamheden van de overheid. Ze geven een frisse blik op de wetgevende en juridische overheidsprocessen. Daarbij leiden gesprekken met participanten tot nieuwe samenwerkingsverbanden. Overheidsdiensten zouden participanten moeten betrekken bij de processen om de publieke sector te helpen bij het ontwikkelen en gebruiken van geïnformeerde beste praktijken (Bingham & Nabatchi & O'Leary, 2005).

Open data draagt bij aan het betrekken van nieuwe participanten doordat de data voor iedereen vrij beschikbaar zijn. Wetenschappers, journalisten en burgers hebben een verschillend perspectief bij een zelfde set data. De combinatie van datasets en het analyseren van data leidt tot vernieuwende inzichten en kan leiden tot nieuwe toepassingen (Frankowski, Van der Steen, Meijer & Van Twist, 2015).

2.5 Conclusie literatuurstudie

Geconcludeerd kan worden dat vanuit het transparantie aspect de gemeenten zoveel en zo snel mogelijk informatie beschikbaar willen stellen. Echter, kan dit invloed hebben op de privacy van inwoners of medewerkers van de gemeente. Privacy en transparantie zijn nauw met elkaar verbonden (Janssen & Van den Hoven, 2015). Er is een risico dat mensen zich bekeken voelen terwijl zij hun werk uitvoeren of bang zijn dat persoonlijke informatie online toegankelijk wordt voor onbevoegden. Zoals genoemd is de ervaring van privacy voor ieder persoon anders. Dit onderzoek zal inzichtelijk maken hoe inwoners van Delft privacy ervaren. De voordelen die een gemeente kan ervaren, komen grotendeels voort uit gebruikerservaring en participatie van de gebruiker. Om transparantie te vergroten met behoud van privacy is een open data beleid nodig dat aansluit bij de behoefte van inwoners. Waarbij ook rekening gehouden wordt met de specifieke normen vanuit dezelfde inwoners ten aanzien van bijvoorbeeld privacy. Verschillende onderwerpen worden in de vorm van stellingen aan de inwoners van de gemeente Delft voorgelegd.

De vier clusters die in het bovenstaande hoofdstuk zijn beschreven op basis van literatuurstudie worden gebruikt bij het selecteren van de relevante uitspraken ten behoeve van de gehouden interviews met inwoners (Paragraaf 3.3 Selectie Q-set). Deze uitspraken zullen de voor de bewoners relevante uitspraken bevatten.

3.Onderzoeksopzet

In het komende hoofdstuk wordt eerst meer context gegeven over de afbakening naar gemeente Delft. Vervolg wordt de Q-methodologie uitgelegd in paragraaf 3.2. Vervolgens wordt in paragraaf 3.3 de selectie van de Q-set gepresenteerd gevolgd door de selectie van respondenten in paragraaf 3.4. Tot slot wordt de opzet van de interviews toegelicht in paragraaf 3.5.

3.1 Afbakening

Gemeente Delft heeft recent, 10 november 2016, een rapport gepubliceerd met daarin een strategie naar maximale openheid voor de gemeente. De aanleiding van het rapport is een samenloop van verschillende zaken waaronder de technologische ontwikkelingen en innovaties. Daarnaast de initiatief wet die in behandeling is van de eerste kamer, de Wet open overheid. De gemeente Delft omschrijft dat ze middels dit rapport een toekomstvaste strategie heeft vastgesteld en langs een geleidelijke weg uiteindelijk een maximaal open stad wil worden. Openbare gegevens die verzameld zijn bij het uitvoeren van een publieke taken zullen worden gepubliceerd (Gemeente Delft, Interne Dienstverlening, 2016). De drie kernpunten van De Open Delft strategie zijn hieronder verkort opgesomd.

1. De gemeente Delft wordt vanaf nu geleidelijk geheel 'Open by Design'.
2. Voor de gemeente Delft is open data een instrument en wordt daarmee een uitgangspunt bij nieuwe ontwikkelingen, projecten en beleid.
3. In de implementatie en uitvoering van open gemeentebeleid wordt geleidelijk uitgevoerd.

De start naar 'Open by Design', en daarmee de start met het implementeren van open databeleid in de gemeente Delft, wordt gemaakt door middel van een eerste pilot. Bij de pilot zijn data bekend gemaakt over bomen, de groenvoorzieningen en de daarbij horende onderhoudsregimes (Gemeente Delft, Interne Dienstverlening, 2016).

Dit onderzoek richt zich op beleidsondersteuning voor verdere implementatie van het open databeleid van de gemeente Delft. Middels dit onderzoek zal de invalshoek vanuit de inwoners op open data duidelijk worden. In het volgende hoofdstuk wordt toegelicht hoe het onderzoek is uitgevoerd.

3.2 Q-methodologie

Een geschikte methode voor dit onderzoek is de Q-methodologie omdat er onderzoek gedaan wordt naar de denkpatronen en motieven van mensen (Brown, 1980). Bij de Q-methoden worden door middel van sorteerschema's deze motieven en denkpatronen inzichtelijk gemaakt. Respondenten worden geforceerd een keuze te maken tussen de stellingen die ze voorgelegd krijgen omdat deze stellingen in het sorteerschema moeten worden geplaatst. Deze keuze zal gemaakt worden op basis van persoonlijke gevoelens en voorkeuren. De rangordes worden vervolgens gecorreleerd en ondergaan een factoranalyse. Op deze manier komt de samenhang tussen de stelsels en de posities binnen de groep naar voren, dit geeft inzicht in de bestaande perspectieven (Kroesen & Cuppen, z.j.)¹. Kwantitatief en kwalitatieve analyse worden in de Q-methodologie gecombineerd waardoor op een wetenschappelijke wijze de subjectieve meningen geanalyseerd kunnen worden en onderliggende samenhang inzichtelijk wordt (Jedelo & van Staa, 2009).

¹ Bron afkomstig van Blackboard Uvt (Niet publiekelijk toegankelijk).

3.3 Selectie Q-set

Op basis van de clusters genoemd in paragraaf 2.5 worden uitspraken verzameld vanuit de literatuur. De grijze literatuurstudie (McAuley & Tugwell & Moher, 2000) geeft een relevant overzicht van uitspraken die gebaseerd zijn op onder andere een onderzoeksrapport van een burgerpanel, internetartikelen en het actieplan open data 2016-2017. Deze bronnen gaan voornamelijk over open databeleid bij de verschillende overheidsinstanties. Uit deze bronnen zijn veel uitspraken verzameld die gaan over open data, tezamen vormen deze het concours. Het gehele concours staat in bijlage 1. Hieruit is een selectie gemaakt, waarbij de focus ligt op actuele en praktische informatie die onder de inwoners van Delft zou kunnen spelen.

Het selecteren van uitspraken (stellingen) is op deductieve wijze gebeurd. De stellingen zijn eerst gesorteerd op basis van de uit de literatuur gevonden clusters besproken in paragraaf 2.5; *privacy waarborging*, *transparantie van de gemeente*, *gebruikerservaring* en participatie van de gebruiker. Onder gebruiker wordt inwoner bedoeld. Vervolgens is er een selectie gemaakt waarbij vanuit elk cluster de hiervoor relevante stellingen worden gerepresenteerd. Op deze wijze omvat de selectie van 33 stellingen het gehele concours. De selectie van stellingen, de Q-set, staat in tabel 1 weergegeven. Deze 33 stellingen vormen de inhoudelijke beantwoording van deelvraag één: *Welke onderwerpen leven er bij de inwoners?*

Nr.	Stelling
1	Ik ben bekend met het concept van <i>open data</i> .
2	De gemeente maakt data openbaar.
3	De website van de gemeente is gebruiksvriendelijk.
4	De gemeente onderneemt stappen om de relaties tussen gemeente en burgers te versterken.
5	De gemeente zou sneller data beschikbaar moeten stellen.
6	Ik vind openheid over besluitvormingsprocessen bij de gemeente belangrijk.
7	De gemeente biedt goede digitale diensten aan.
8	De gemeente moet als doel hebben burgers eenvoudig(er) te informeren.
9	Openheid van de gemeente is belangrijk om nieuwe ideeën te ontwikkelen.
10	Openheid is belangrijk om fouten bij de gemeente te ontdekken.
11	Ik wil graag weten hoe de gemeente mijn belastinggeld uitgeeft.
12	De gemeente moet de werkprocessen transparanter maken.
13	Transparantie van de gemeente draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur.
14	Transparantie draagt bij aan de legitimiteit van het openbaar bestuur.
15	Door technologische ontwikkelingen groeien mijn verwachtingen van de gemeente.
16	Ik wil graag meebeslissen en meedenken over het gemeentebestuur.
17	Overheden zouden een register van overheidsinformatie moeten aanleggen om het zoeken van informatie door burgers te vergemakkelijken.
18	Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn.
19	Transparantie van de gemeente leidt tot betere en slimme oplossingen.
20	De digitale technologie maakt de grootschalige verspreiding van gegevens naar het publiek mogelijk.
21	Inwoners spelen een belangrijke rol bij het meer open maken van de overheid.
22	Open data verbetert het contact met de gemeente.
23	Inwoners zouden training moeten krijgen in het gebruik van (open) data.

24	Als de gemeente haar inwoners begrijpelijk informeert, kunnen ze rekenen op meer begrip.
25	Open data stimuleert participatie van de inwoners in besluitvormingsprocessen van de gemeente.
26	Ik voel mij bekeken als de gemeente data openbaar beschikbaar stelt.
27	Ik ben mij bewust van alle (persoonlijke) gegevens die ik deel met applicaties.
28	Doordat gemeenten steeds meer informatie en data deelt is mijn privacy verminderd.
29	Ik maak mij zorgen om mijn privacygevoelige gegevens die de gemeente in bezit heeft.
30	Open data maakt het voor burgers steeds belangrijker om bewust te zijn van je privacy
31	Er is onbalans tussen openbaar maken van data en het respecteren van privacy van de burger.
32	Ik maak mij zorgen over het feit dat geanonimiseerde gegevens soms toch te traceren zijn.
33	Privacy gevoelige gegevens worden onvoldoende beschermd middels wetgeving.

Tabel 1: Selectie Stellingen

3.4 Selectie respondenten

In tegenstelling tot andere statische toetsen worden respondenten in dit onderzoek geselecteerd. Het onderzoek wordt uitgevoerd met een zo breed mogelijke diversiteit, om deze grote diversiteit uit te kunnen dragen worden er selectief respondenten gekozen. Deze selectie van respondenten wordt ook wel de p-set genoemd.

Bij de selectie van respondenten is relevant of ze representatief zijn voor het onderwerp (van Exel & de Graaf, 2005). Er zijn twee vereisten aan de respondent. Ten eerste moet de respondent bekend zijn met de gemeente Delft, dit kan zijn doordat ze bijvoorbeeld woonachtig zijn in de gemeente. Ten tweede moeten de respondenten ICT- vaardig zijn. Dit betekent dat zij minimaal moeten beschikken over "weinig ICT vaardigheden". Dit betekent dat een respondent een computer moet kunnen opstarten, bestanden moet kunnen opslaan/ kopiëren/ verplaatsen en mails moet kunnen versturen (Akkermans, 2016). Deze afbakening is belangrijk omdat er zo conclusie getrokken worden vanuit de inwoners die in aanmerking kunnen komen met open data. Mochten respondenten niet in Delft bekend zijn of niet-digitaal vaardig zijn, zullen deze resultaten buiten beschouwing worden gelaten. De reden hiervoor is dat die groep(en) een totaal andere aanpak vereist en benadering vanuit stellingen. Dit zou invloed hebben op resultaten en daarmee zal het de uiteindelijke conclusies te sterk beïnvloeden.

Er is gekozen om onderscheid te maken tussen leeftijd en opleidingsniveau omdat de verwachting is dat deze twee categorieën uiteenlopende perspectieven bevatten. Hieronder staat een tabel met daarin een overzicht van het aantal respondenten per groep die mee worden genomen in het onderzoek. De leeftijdscategorieën zijn gekozen tussen 18-65 jaar. De ondergrens is bepaald omdat je vanaf 18 door de wet in veel gevallen als volwassenen gezien wordt. En de bovengrens 65 is gekozen omdat volgens het CBS de basisvaardigheden te uiteenlopend zijn in die leeftijd om onderscheid te maken tussen de vaardigheden (Akkermans, 2016). De categorieën van opleidingsniveau zijn gekozen op basis van de standaardonderwijsindeling 2016 (CBS, z.j.). De selectie van respondenten, ook wel de p-set, bevat in totaal 20 respondenten, dit is geen hoog aantal respondenten maar voldoende voor de Q-methodologie. De verdeling staat in tabel 2 overzichtelijk weergegeven.

Persoon→ Opleidingsniveau ↓	Jong (18-40)	Oud (40-65)
Laag (middelbaar onderwijs, mbo)	5	5
Hoog (HBO, WO)	5	5

Tabel 2: Selectie respondenten

De geselecteerde respondenten worden persoonlijk geïnterviewd. Aan het begin worden een aantal demografische kenmerken gevraagd zoals hoelang woonachtig in Delft, leeftijd en opleidingsniveau. Daarnaast wordt er gevraagd naar hun ICT vaardigheid. Vervolgens krijgen de respondenten 33 stellingen gerepresenteerd. De respondent moeten deze stellingen sorteren aan de hand van het sorteerschema wat in figuur 1 staat (Kroesen & Cuppen, z.j.). Het schema loopt vanaf helemaal oneens (-4) tot helemaal mee eens (4). Er passen precies 33 stellingen in het schema. Op deze manier worden respondenten gedwongen een afweging te maken en alle stellingen in het schema te plaatsen. Er wordt na afloop gevraagd naar de motivatie van de gemaakte keuzes om begrip te creëren voor een onderliggende afwegingen. Het gebruikte interview protocol staat in bijlage 2.

4. Resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de analyse van de Q-methode in paragraaf 4.1. In paragraaf 4.2 wordt de data interpretatie toegelicht. De hieruit volgende perspectieven zijn vervolgens uitgewerkt in paragraaf 4.3 en worden met elkaar vergeleken in paragraaf 4.4. De verhoudingen tussen perspectieven zijn grafisch weergegeven in paragraaf 4.5. Tot slot, bespreekt dit hoofdstuk de beperkingen van het onderzoek in paragraaf 4.6.

4.1 Analyse beschrijving

Voor de uitvoering van de analyse is de software “PQ-methode” (versie 2.35) gebruikt. Deze software is speciaal ontwikkeld voor het uitvoeren van een Q-analyse (Schmolck, 2002). Bij aanvang van de analyses zijn de 33 stellingen en de verkregen data uit de interviews ingevoerd in het programma. Vervolgens zijn de analyses stapsgewijs uitgevoerd (Kroesen en Cuppen, z.j.).

Als eerste stap is er een *correlatiematrix* opgesteld, hieruit blijkt de mate van overeenkomst tussen de Q-sorts. Een Q-sort is de verdeling van de scores op de 33 stellingen van één respondent. In de verkregen correlatiematrix worden de scores van alle combinaties van 2 respondenten vergeleken. Hierbij zijn zowel positieve als negatieve correlaties te zien. Een positieve correlatie betekent een mate van overeenstemming tussen de Q-sorts. Een negatieve correlatie betekent dat er verschillen zijn tussen de Q-sorts van respondenten. In de verkregen correlatie matrix, te zien in bijlage 3.1, zijn over het algemeen positieve correlaties (2/3) en een gedeelte negatieve correlaties (1/3) te identificeren. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de Q-sorts overwegend in zekere mate met elkaar overeenkomen, maar dat er ook een aantal Q-sorts significant van elkaar verschillen.

De tweede stap is het uitvoeren van een *factoranalyse* op de verkregen correlatiematrix om de verschillen in kaart te brengen. Door middel van clustering vanuit stellingen met de hoogste scores en een daaropvolgende analyse worden er vier factoren gevonden die een bepaald perspectief representeren. Dit houdt in dat respondenten die hetzelfde of sterk vergelijkbaar denken gelijk zullen scoren op de factor(en) (Brown, 1980). De zogenoemde *ongeroteerde factormatrix* met de vier factoren is te zien in tabel 3.

QSORT ↓ Factor→	1	2	3	4
1	0.6813	0.2512	-0.0812	0.1090
2	0.6988	0.1024	-0.1322	0.2364
3	0.4674	0.3910	-0.2371	0.3076
4	0.6665	0.3616	0.1548	0.0640
5	0.4171	0.2604	0.3482	-0.4187
6	-0.0449	0.5061	0.2032	0.1147
7	0.3054	-0.3328	0.3019	0.3181
8	0.0190	0.2716	-0.1264	0.1147
9	0.2111	0.5759	-0.3550	-0.0596
10	0.4510	0.3295	-0.1262	0.0655
11	0.2123	0.3299	0.1161	-0.0809
12	-0.1958	0.3611	0.3228	0.2392
13	0.2478	-0.4105	0.4397	0.1490
14	-0.6001	0.1589	0.3509	0.0445
15	0.3590	-0.3806	-0.2104	0.4571
16	-0.4598	0.3353	0.2540	0.1884
17	0.2099	0.1368	0.3793	-0.4272
18	0.3480	-0.1373	-0.1350	0.2929
19	0.7029	-0.0769	0.3655	0.2094
20	0.6961	-0.3113	0.3218	0.2324
Verklaarde variantie	21	11	7	7

Tabel 3: Ongeroteerde factormatrix

In stap drie wordt op de vier factoren een *Varimax rotatie* toegepast. Dit resulteert in de geroteerde factormatrix. Dit wordt gedaan om personen op één factor te laten laden en niet op meerdere. Een vereiste voor een gedeeld perspectief is dat een factor op minimaal twee Q-sorts significant laadt (Kroesen & Cuppen, z.j.). Als een Q-sort significant laadt, is dit aangegeven met een X achter het getal. De geroteerde factormatrix staat hieronder in tabel 4 weergegeven, er hoeven er geen factoren af te vallen. Uit de tabel kan worden afgeleid dat er drie van de 20 respondenten op geen van de vier factoren laadt. Dit betekent dat 85% van de data bruikbaar is voor de analyse. De drie respondenten komen alle drie uit een andere doelgroep. In de onderste rij van de tabel staat de verklaarde variantie per factor. De totale verklaarde variantie is 45%. Dit betekent binnen de groep respondenten er 45% van de Q-sorts verklaart kan worden middels de verkregen factoren (Kroesen, z.j.).²

² In tegenstelling tot andere kwalitatieve toetsen is het bij de Q-methode niet nodig om een hoge verklaarde variantie te hebben.

QSORT ↓ Factor →	1	2	3	4
1	0.7111X	-0.1293	0.1120	0.1036
2	0.6993X	-0.1814	0.2149	-0.0632
3	0.7024X	0.0426	-0.0983	-0.1313
4	0.6967X	0.0448	0.1716	0.2935
5	0.2652	-0.0404	0.1070	0.6745X
6	0.2770	0.5591X	-0.1047	0.0163
7	0.0535	-0.758	0.5465X	0.0328
8	0.1558	0.0382	-0.2515	0.0693
9	0.5403X	0.0590	-0.4594	-0.0071
10	0.5187X	-0.1140X	-0.1138	0.1984
11	0.3839X	0.2745	0.0308	0.0308
12	0.0115	0.5248X	-0.0557	0.1283
13	-0.0780	-0.0525	0.6338X	0.1212
14	-0.3131	0.7553X	0.0125	-0.2577
15	0.2420	-0.2881	0.3529	-0.4235
16	-0.1846	0.5978X	-0.1799	-0.0038
17	0.3217	-0.0107	0.1125	0.6127X
18	0.3210	-0.1431	0.2293	-0.2604
19	0.5118	-0.0156	0.6235X	0.1626
20	0.4047	-0.1514	0.7417X	0.0464
Verklaarde variantie	18	9	11	7

Tabel 4: Geroteerde factormatrix

4.2 Data interpretatie

In de vorige paragraaf is omschreven hoe de vier factoren zijn ontstaan uit een analyse van de Q-sorts. De volgende stap is het analyseren en interpreteren van de data om tot perspectieven te komen, dit wordt in de komende paragraaf toegelicht.

De vier gevonden factoren worden gerepresenteerd door een rangordening van de 33 stellingen. De Z-scores bepalen de rangorde van alle stellingen per factor. De stellingen met extreme Z-scores zijn bepalend bij het vormen van het perspectief van de factor. Dit zijn de scores $>1,00$ en $<-1,00$ (Kroesen & Cuppen, z.j.). De Z-scores van de stellingen per factor zijn weergegeven in bijlage 3.2. Nu de rangordening van de stellingen bij elke factor bekend is, kunnen de verschillende rangordeningen met elkaar vergeleken worden. Deze vergelijking wordt gedaan door de verschillen te bepalen tussen de factoren per stelling. De verschillen worden bepaald door de standaard error te vermenigvuldigen met het vereiste significantieniveau (Brown, 1980). Een overzicht van de verschillen per stelling is te zien in tabel 5.

Factor → Stelling nummer ↓	1	2	3	4
1	0	-3	3	3
2	-1	-2	1	-2
3	-1	-1	0	-1
4	0	-1	-2	-2
5	0	-2	0	2
6	1	1	2	0
7	-1	-4	0	-3
8	0	3	1	2
9	2	-3	1	4
10	3	2	2	0
11	1	3	0	-3
12	1	-1	-1	-1
13	2	0	2	1
14	3	-1	2	-1
15	1	2	-4	2
16	-1	0	-2	-2
17	1	-1	-1	0
18	0	4	-3	-4
19	2	0	0	3
20	4	0	4	1
21	0	-2	-3	0
22	1	0	0	0
23	-2	1	-1	1
24	0	2	3	-1
25	2	-1	0	2
26	-3	1	-2	1
27	-1	0	1	1
28	-2	1	-1	-2
29	-4	2	-2	-1
30	-2	0	1	-1
31	-1	1	-1	-1
32	-2	-1	-1	0
33	-3	1	1	0

Tabel 5: Rangordeningen per factor

Middels data interpretatie zijn 4 perspectieven opgesteld, deze worden in de volgende paragraaf besproken. In verdere analyses zal er vanaf dit moment altijd naar perspectieven gerefereerd worden. De vier perspectieven representeren ook de onderwerpen die volgens inwoners belangrijk zijn en beantwoord daarmee deelvraag twee: *Welke onderwerpen zijn volgens de inwoners belangrijk?*

4.3 Perspectieven

In de komende paragraaf worden de perspectieven omschreven die gevonden zijn door middel van de rangordering van de factoren. Hierbij bepalen de meest extreme waarden de karakteristieken van een perspectief. Elk van de perspectieven is op basis van deze karakteristiek voorzien van een paar typerende trefwoorden. Bij de beschrijving van de perspectieven staan de 4 clusters uit hoofdstuk 2 centraal. In het navolgende staan de perspectieven beschreven in volgorde van afnemend aantal respondenten dat hiertoe behoort.

Perspectief 1: Onwetende inwoners

Privacy maakt mij echt niets uit, ik heb niets te verbergen. Ik heb zo weinig contact met de gemeente dat ik geen idee heb wat ze doen.

De factor van dit perspectief wordt door zeven respondenten gedeeld en verklaart 18% van de variantie. De groep respondenten bestaat uit vijf jong en laagopgeleiden en tweehoog opgeleiden waarvan één jong.

Opvallend voor dit perspectief is het *“Ik heb toch niets te verbergen”* motto. Het perspectief erkent dat er *privacy* risico's zouden kunnen zijn, maar men maakt zich totaal niet druk over eventuele privacy schendingen (stellingen 32,33,26,29). Dit heeft twee redenen. Allereerst geven alle respondenten aan dat ze vertrouwen hebben in de gemeente en dat de ze zorgvuldig om zullen gaan met privacygevoelige gegevens. Ten tweede geven vijf van de zeven respondenten aan niets te hebben verbergen en het niet erg zouden vinden als gegevens van hen openbaar gemaakt zouden worden. Er is totaal geen angst voor privacy schending vanuit de gemeente.

Transparantie scoort hoog in dit perspectief. Uit de rangschikking van stellingen blijkt dat de respondenten vinden dat transparantie met name een grote rol speelt in het vergroten van de legitimiteit van het openbaarbestuur. Openheid van bestuur zal de kwaliteit hiervan verhogen en leiden tot ontwikkeling van betere en slimmere oplossingen. Ter illustratie een motivatie van een respondent: *“Transparantie maakt invloed en suggesties van inwoners voor verbeteringen mogelijk, daarbij fungeert het ook als een soort van controle”* (jl16v4).

Het cluster: *ervaring van de gebruiker*. Alle respondenten geven aan niet bekend te zijn met de gemeente op het digitale vlak. Uit de reacties van respondenten blijken twee mogelijke verklaringen. Ten eerste geeft het merendeel van de respondenten aan dat ze onafhankelijk zijn van de gemeente. Een van de motivaties hierbij is: *“Ik kom er alleen voor mijn paspoort, als ik een uitkering of iets dergelijks zou hebben zou het een ander verhaal zijn”* (ho4v14). De tweede mogelijke verklaring is een jonge leeftijd, *“Ik houd me weinig bezig met hoe de gemeente beslissingen maakt, ik vind dit niet belangrijk. Dit kan komen door mijn leeftijd”*, zo zegt een respondent (jl16v3).

Het cluster *inwoners participatie* wordt in het perspectief gerepresenteerd door de stelling: *Open data stimuleert participatie van de inwoners in besluitvormingsprocessen van de gemeente* (nr.25). Opvallend is dat deze groep respondenten weinig contact heeft met de gemeente en onbekend is met de digitale diensten maar wel stelling dan relatief hoog waardeert (+2). Echter geloven de respondenten niet dat openheid van informatievoorziening zal bijdrage aan meer begrip: *“Betere informatievoorziening leidt tot een lagere onwetendheid, maar de verhouding tussen begrip en onbegrip zal niet veranderen”* (jl16v4). Een verklaring hiervoor is dat meer informatie ook kan leiden tot meer weerstand vanuit de samenleving.

Geconcludeerd kan worden dat ongevoeligheid voor eventuele privacy risico's kenmerkend is voor dit perspectief (*privacy*). Ze vinden legitimiteit en kwaliteit van openbaar bestuur belangrijk (*transparantie*), zijn zeer onbekend met digitale diensten van de gemeente (*ervaring inwoner*) en staan positief ten aanzien van open data (*inwoner participatie*). Oorzaken hiervoor zijn dat de respondenten de gemeente volledig vertrouwen bij het waarborgen van de persoonlijke gegevens. Daarnaast zijn de respondenten slecht op de hoogte van de informatie en digitale diensten die de gemeente nu aanbiedt omdat ze weinig contact met de gemeente hebben.

Perspectief 2: Wantrouwende inwoners

Mijn belastinggeld, ik heb recht op inzicht en recht op privacy.

Dit perspectief wordt door vier respondenten gedeeld en verklaart 9% van de variantie. Verder blijkt dat de groep respondenten bestaat uit ouderen waarvan drie laagopgeleid, eenmaal hoog.

Uit de stellingen komt naar voren dat dit perspectief een hoge waarde hecht aan *privacy*. Hetgeen blijkt uit de stelling: *Ik maak mij zorgen om mijn privacygevoelige gegevens die de gemeente in bezit heeft* (nr.29). Deze stelling scoort bij dit perspectief als enige positief (+2), ten opzichte van neutraal tot negatief (0,-1 en -4) bij de andere perspectieven. Dit wordt versterkt door het feit dat andere stellingen die *privacy* betreffen zoals 26,31,33 opvallend hoger gewaardeerd zijn dan bij andere factoren. Als oorzaak voor deze houding ten opzichte van privacy geeft een respondent aan:

“Het is eng hoeveel de gemeente van je weet, met maar 1 druk op de knop kunnen ze al je formulieren zo voor je invullen”. Er kan daarom gesteld worden dat deze groep respondenten zich zorgen maakt om zijn of haar persoonlijke gegevens.

Binnen het cluster *transparantie* valt op dat de respondenten de stellingen over de financiën belangrijk vinden. Het hoogste scoort de stelling: *Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn*(nr.18). Ter illustratie, deze stelling is uitermate belangrijk (+4) voor dit perspectief in vergelijking met de ander perspectieven (0,-3 en -4). In lijn met de deze stelling ligt: *ik wil graag weten hoe de gemeente mijn belastinggeld uitgeeft* (nr11). Deze stelling scoort het hoogste op dit perspectief. Als oorzaak voor het belang van transparante financiën geeft een respondent aan: *“Ik betaal me scheel, maar wat zie ik ervan terug”.*

Wat betreft het cluster *de ervaringen van de inwoners*; het blijkt dat deze groep respondenten goed bekend is met de website en de digitale diensten van de gemeente. Hier wordt door hen regelmatig gebruik van gemaakt. De respondenten zijn geheel onbekend met het begrip open data. Over de website en de digitale diensten zijn de respondenten heel ontevreden. De reden hiervoor is dat er weinig informatie beschikbaar is en dat er vaak informatie die je nodig hebt mist. Deze oorzaak van hun ontevredenheid blijkt uit de reactie van een respondent: *“Vaak klopt de informatie niet, dan moet je alsnog bellen, dan bel je de gemeente en verwijzen ze je naar de site. Ja, zo werkt het natuurlijk niet”.*

Ten aanzien van *inwoner participatie* kijkt deze groep positief. De stelling: *Als de gemeente haar inwoners begrijpelijk informeert kunnen ze rekenen op meer begrip* (nr.24) wordt positief gewaardeerd. Daarnaast geven twee van de vier respondenten aan dat ze wel graag meedenken, maar dat het wel afhankelijk is van het onderwerp. Een verklaring wordt gegeven door de reactie van een respondent: *“Ik begrijp vaak hun afweging niet, als ik meer betrokken word dan snap ik het beter”*(lo4m8).

Geconcludeerd kan worden dat deze groep respondenten gekarakteriseerd kan worden door hoge mate van bescherming persoonlijke gegevens (*privacy*), verantwoording van financiën en bestuur (*transparantie*), weinig ervaring met open data maar veel contact met de gemeente (*ervaring inwoner*), en graag betrokken/geïnformeerd wordt binnen besluitvorming (*inwoner participatie*). Oorzaken hiervoor zijn dat de respondenten ontevreden zijn over digitale diensten en zich met name richten op dingen waar ze direct betrokken bij zijn zoals op financieel vlak en privacy. De onbekendheid met open data maakt het lastig voor de respondenten om een waardeoordeel te geven over de mogelijkheden van openheid.

Perspectief 3: Vertrouwende passieve inwoners

Ik heb gestemd en vertrouw daarom het gemeente bestuur. Open data zal vast belangrijk zijn.

De onderliggende factor van dit perspectief wordt door vier respondenten gedeeld en verklaart 11% van de variantie. De groep respondenten bestaat uit driehoog opgeleiden waarvan twee oud en één jong en een laag opgeleid ouder persoon.

Privacy speelt geen dominante rol binnen dit perspectief. De eerste stelling in de rangschikking over privacy is: *privacy wordt onvoldoende beschermd middels wetgeving* (nr.33). Hierbij erkennen de respondenten dat er mogelijk persoonsgegevens in gevaar zijn. Een verklaring hiervoor is dat de respondenten aangeven dat ze denken dat een gemeente op kleinere schaal data openbaar maakt en daarom privacy beter gehandhaafd wordt. Er kan gesteld worden dat de respondenten door dit vertrouwen geen groot risico ervaren op privacy gebied.

Transparantie draagt volgens het perspectief voornamelijk bij aan de kwaliteit van het openbaarbestuur. Het hoogst gewaardeerd (+4) wordt de stelling: *De digitale technologie maakt de grootschalige verspreiding van gegevens naar het publiek mogelijk.* (Nr20). Een verklaring waarom de respondenten zo positief staan ten aanzien van grootschalige verspreiding van informatie blijkt uit een ander stelling die hoog scoort (+3): *Als de gemeente haar inwoners begrijpelijk informeert kunnen ze rekenen op meer begrip* (nr. 24). Verder een opmerkelijke opvatting die door twee van de vier respondenten is gemaakt over de stelling: *Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn*(nr.18). Hierover zeggen de twee respondenten:

“Er is wel meer informatie die verzameld wordt op kosten van de burger. Soms is het beter als dingen geheim blijven.” Geconcludeerd kan worden dat het perspectief transparantie belangrijk vindt maar in beperkte mate.

In cluster *ervaring van inwoners* valt op dat de respondenten geen hogere verwachtingen hebben van technologische ontwikkelingen. Ook zijn de respondenten niet bekend met de digitale diensten of website van de gemeente. Hiervan maken ze alleengebruik van om functionele redenen.

Inwoner participatie is een opmerkelijk cluster in dit perspectief. Alle respondenten geven aan dat ze vertrouwen in gemeente hebben. Dit wordt versterkt door een motivatie van een respondent: *“Ik gestemd met een reden, meer wil ik niet nadenken over gemeentebestuur”*. Drie van de vier respondenten geven aan dat ze helemaal niet willen mee beslissen of mee denken. *“Ik hoef geen informatie waar ik niet om gevraagd heb, dat interesseert mij niet”* Hieruit volgt een vertrouwende passieve houding van de respondenten.

Geconcludeerd kan worden dat het perspectief een opmerkelijke tegenstrijdigheid bevat. Zo zou een goede informatievoorziening vanuit de gemeente meer draagvlak creëren (*inwoner participatie*), maar uit de motivatie uit van de respondenten blijkt dat ze daar zelf geen behoefte aan hebben. In lijn hiermee geven de respondenten aan de digitale diensten en informatievoorziening wel prima te vinden (*ervaring inwoner*). De respondenten vinden transparantie belangrijk voor de kwaliteit van het bestuur (*transparantie*) en vertrouwen de gemeente als het om persoonsgegevens aankomt (*privacy*). Een verklaring voor dit perspectief is dat de respondenten geen interesse hebben in gemeentezaken en open data zien als iets voor andere geïnteresseerde inwoners of bedrijven.

Perspectief 4: Voorstanders van open data

Mijn verwachtingen van de gemeente groeien. Open data kent zoveel kansen, waar wacht de gemeente nog op?

Opvallend is dat de factor van dit perspectief wordt door twee respondenten gedeeld en verklaart 7% van de variantie. De respondenten zijn beide jong, één hoog en één laagopgeleiden.

Privacy scoort in dit perspectief laag. Een verklaring hiervoor is dat de respondent aangeeft: *“Privacy bestaat sowieso al niet meer, dit is te wijten aan de multinationals, niet aan de gemeente”*(hj3v6). Hieruit kan geconcludeerd worden dat de respondenten weinig waarde hechten aan privacy.

Het cluster *transparantie* scoort hoog. Opvallend is dat de stelling: *Openheid van de gemeente is belangrijk om nieuwe ideeën te ontwikkelen* (nr.9) het hoogst scoort van alle perspectieven namelijk +4. De respondenten vinden dat transparantie leidt tot slimme oplossingen en dat de gemeente ook sneller informatie beschikbaar zou moeten stellen. Zo zegt een respondent *“Het is ouderwets om niet transparant te zijn en een zwakgebod voor de overheid”* (hj3v6). Een oorzaak van deze positieve houding ten opzichte van transparantie is dat de respondenten transparantie als een kans zien voor innovatie. Kortom, ze zijn groot voorstander.

Het cluster *ervaringen van de gebruiker* springt eruit gezien de respondenten duidelijk bekend zijn met open data. Uit het perspectief blijkt dat de gemeente te weinig met open data doet, er zou meer en sneller data ter beschikking moeten komen. De verwachtingen van de respondenten zijn door de digitalisering gegroeid. Een oorzaak hiervan kan zijn dat de respondenten goed op de hoogte zijn van open data op landelijk niveau en dit ook graag bij gemeente Delft zien.

Tot slot het cluster *inwoner participatie*. Open data zal de inwoners participatie volgens dit perspectief vergroten, hierbij wordt door beide respondenten benadrukt dat de eerste stap echt vanuit de gemeente moet komen. Vandaar dat de stelling: *Open data verbeterd contact* (nr.22) laag scoort. De oorzaak blijkt uit de volgende opmerking van een respondent: *“Open data is in principe iets passiefs maar kan stimulerend werken, dit ligt aan de insteek van de gemeente”* (hj3v6). Hieruit blijkt dat de respondenten de communicatie van de gemeente over open data belangrijk vinden.

Er kan gesteld worden dat deze groep respondenten niet veel waarde hecht aan persoonsgegevens (*privacy*). Transparantie een *must* vinden bij overheidsinstanties (*transparantie*) en bekend zijn met opendata (*ervaring inwoner*). Daarbij hebben de respondenten een specifiek beeld over het contact leggen met inwoners en open data (*inwoner participatie*). Omdat de

respondenten kennis hebben over open data, zijn ze meer bewust van de kansen en mogelijkheden. Daarnaast kunnen ze hierdoor ook een kritisch(er) oordeel geven op het beleid van de gemeente Delft, dan de inwoners die over minder kennis over open data beschikken.

4.4 Vergelijking van perspectieven

Door middel van een correlatiematrix, tabel 6, worden de verhoudingen tussen de perspectieven inzichtelijk gemaakt. De matrix geeft inzicht in de overeenkomsten en de verschillen tussen de vier perspectieven. Hierbij geldt dat een positieve waarde overeenstemming en een negatieve waarde verschillen tussen perspectieven betekent. Zoals in de tabel te zien zijn de correlatie waarden redelijk laag; in zijn algemeenheid komen de perspectieven niet sterk met elkaar overeen. De waarde tussen perspectief één en drie is het hoogst, deze komen in het speelveld relatief nog het meest overeen. De perspectieven twee en drie bevatten de meeste tegenstrijdige elementen aangezien deze een negatieve correlatie hebben.

Factor ↓ →	1	2	3	4
1	1.000	-0.1872	0.3346	0.2562
2	-0.1872	1.000	-0.2547	-0.1497
3	0.3346	-0.2547	1.000	0.2484
4	0.2562	-0.1497	0.2484	1.000

Tabel 6: Correlatiematrix

De plaatsing van de stellingen door de respondenten uit verschillende perspectieven kunnen vervolgens met elkaar vergeleken worden middels de verschillscores. De verschillscores geven aan in welke mate er consensus of onenigheid is over de stelling. Hieruit volgt welke stellingen draagvlak zullen hebben en welke stellingen weerstand zullen oproepen onder de verschillende groepen inwoners. De zogenoemde consensus-stellingen (Brown, 1980) staan in de onderstaande tabel 7 weergegeven. Ter verduidelijking, onder stelling 3 leeft consensus. Deze wordt door de respondenten tussen de 0 (neutraal) en -1 (mee oneens) beoordeeld, waarbij de -1 dominant is bij 3 factoren.

Uit de tabel kunnen de volgende conclusies getrokken worden; het blijkt dat de website van de gemeente door alle perspectieven als niet gebruikersvriendelijk wordt ervaren (*ervaring inwoner*); openheid van de gemeente vinden inwoners erg belangrijk in verband met het ontdekken van fouten bij de gemeente en bij besluitvormingsprocessen. Transparantie draagt met name bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur (*transparantie*); open data beschikbaar stellen wordt gezien als passief contact vanuit de gemeente en draagt daarom volgens de inwoners niet bij aan het contact met de gemeente. Opmerkelijk is dat er geen stellingen over privacy voor komen in de consensus-stellingen. Dit betekent dat de meningen vanuit de inwoners hierover verschillen.

Consensus-stellingen		1	2	3	4	Oordeel
3	De website van de gemeente is gebruiksvriendelijk.	-1	-1	0	-1	Neutraal/ mee oneens
22	Open data verbetert het contact met de gemeente.	1	0	0	0	Neutraal/ mee eens
10	Openheid is belangrijk om fouten bij de gemeente te ontdekken.	3	2	2	0	Neutraal/ mee eens
13	Transparantie van de gemeente draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur.	2	0	2	1	Neutraal/ mee eens
6	Ik vind openheid over besluitvormingsprocessen bij de gemeente belangrijk.	1	1	2	0	Neutraal/ mee eens

Tabel 7: Consensus-stellingen

De stellingen waar onenigheid over is, zijn ook in een tabel geplaatst. In tabel 8 staan de zogenoemde onenigheidsstellingen weergegeven (Brown, 1980). Bij het vormen van gemeentelijk beleid zijn ook de onenigheidsstellingen van groot belang om een breed draagvlak te creëren onder inwoners. Keuzes van de gemeente betreft deze onderwerpen zal tot weerstand leiden vanuit bepaalde perspectieven. Hierdoor moeten deze onderwerpen als gevoelig aangemerkt worden, waar de eerdergenoemde consensus stellingen als 'Quick wins' (Bruijn & Heuvelhof & Veld & Prins, 2002) aangemerkt kunnen worden.

Onenigheidsstellingen		1	2	3	4
18	Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn.	0	4	-3	-4
15	Door technologische ontwikkelingen groeien mijn verwachtingen van de gemeente.	1	2	-4	2
29	Ik maak mij zorgen om mijn privacygevoelige gegevens die de gemeente in bezit heeft.	-4	2	-2	-1
9	Openheid van de gemeente is belangrijk om nieuwe ideeën te ontwikkelen.	2	-3	1	4
11	Ik wil graag weten hoe de gemeente mijn belastinggeld uitgeeft.	1	3	0	-3

Tabel 8: Onenigheidsstellingen

De volgende observaties kunnen worden geïdentificeerd; Opmerkelijk is het verschil in mening van inwoners over kosten en doelen van open data (stelling 18). Ook de verwachtingen die inwoners van de gemeente hebben zijn uiteenlopend. Verder is opmerkelijk dat de meeste perspectieven (3/4) weinig problemen hebben met persoonlijke informatie en hoe de gemeente hiermee omgaat (*privacy*). Echter zal het uit een bepaalde groep weerstand oproepen mocht daar beleid over gevormd worden. Verder staat het merendeel van de inwoners positief ten aanzien van openheid van de gemeente en vinden mensen het prettig om te weten hoe de gemeente belastinggeld uitgeeft (*transparantie*).

4.5 Verhouding tussen verschillende perspectieven

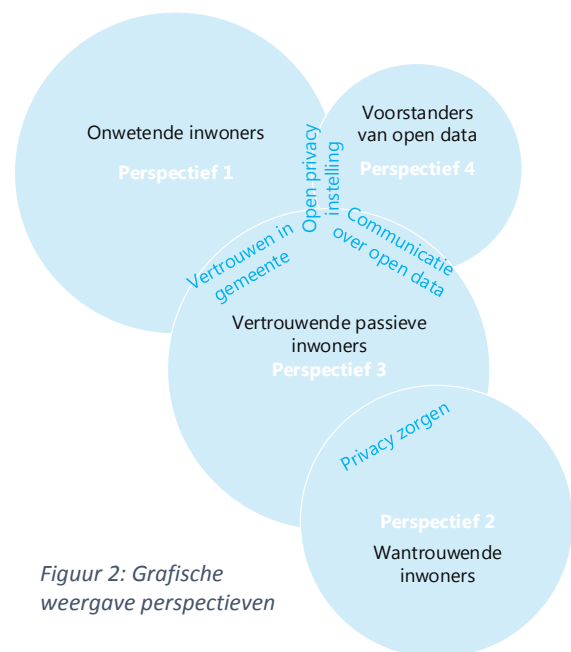
De vier perspectieven vertonen overeenkomsten en verschillen. In figuur 2 is grafisch weergegeven hoe de perspectieven zich tot elkaar verhouden. Hierbij zijn de belangrijkste concepten uit de perspectieven meegenomen en weergegeven. De grootte van de cirkels is representatief voor de verklaarde variantie die de perspectieven hebben. Deze zijn voor perspectief 1 tot en met 4 respectievelijk 18, 9, 11 en 6 procent.

Perspectief één wordt voornamelijk gevormd door jonge mensen zowel hoog als laagopgeleid. Wat de basiskennis over open data verklaart. Deze groep waardeert het nut van transparantie en houdt zich niet bezig met mogelijke privacy risico's. Ze vertrouwen de gemeente in hun handelingswijze. Dit vertrouwen komt overeen met perspectief drie. Perspectief drie wordt met name gerepresenteerd door oudere mensen. De respondenten geven duidelijk aan niet actief te participeren in het beleid van de gemeente. Ze erkennen dat er enigszins privacy zorgen zouden kunnen zijn maar hechten hier weinig waarden aan. Perspectief twee vindt de privacy zorgen wel aanzienlijk belangrijker. De groep respondenten is zeer ontevreden over de website en digitale diensten van de gemeente. De groep wordt met name gerepresenteerd door laagopgeleide ouderen.

Perspectief vier wordt gekenmerkt door de open houding ten aanzien van privacy en transparantie van de gemeente. De openheid ten aanzien van privacy is in overeenstemming met de respondenten uit perspectief één. Wat betreft de openheid van de gemeente wordt benadrukt dat de gemeente goed moet communiceren, anders heeft het openbaar maken van data volgens hen weinig zin. Dit is wat perspectief drie ook benadrukt.

De verschillen tussen de perspectieven zouden kunnen worden toegeschreven aan het verschil in contact met de gemeente. Ook leveren de verschillen in kennis van open data uiteenlopende interpretaties op. De overeenkomsten die gevonden zijn leiden tot de conclusie dat de gemeente Delft nog niet volledig transparant is naar haar inwoners. Hier kan volgens inwoners verandering in gebracht worden door duidelijker te communiceren en meer informatie ter beschikking te stellen. De verschillen tussen de perspectieven leiden tot de conclusie dat de gemeente weerstand kan verwachten op gebied van privacy, kosten en verwachtingen van inwoners.

Het bovengeschetste beeld waarin de verhouding tussen perspectieven wordt besproken geeft antwoord op deelvraag drie: *Wat is de samenhang van en tussen deze onderwerpen?*

Figuur 2: Grafische weergave perspectieven

4.6 Discussie

In de deze paragraaf zal gereflecteerd worden aan de hand van beperkingen van het onderzoek. Het is goed om de beperking in acht te nemen, wanneer de resultaten van dit onderzoek worden gebruikt. Enige nuance in interpretatie van de resultaten is dan ook gepast.

Het kleine aantal respondenten, 20, is een beperking van de Q-methode. Het gevolg hiervan is dat niet alle opvattingen van inwoners besproken worden. In dit onderzoek is geprobeerd de respondenten te selecteren zodat deze beperking geminimaliseerd is. Echter blijft dit een beperking voor het onderzoek. Zo zijn er alleen mensen mee genomen die ICT vaardig zijn, mist er een niet ICT vaardige groep. Door deze afbakening mist het perspectief van deze mensen.

Een ander belangrijk discussie punt is de persoonlijke ervaring en bekendheid met open data. Zo gaf één van de respondenten aan bij het ministerie van binnenlandse zaken te werken en toevallig een burger panel over opendata te hebben georganiseerd. Een andere respondent gaf aan bij de archief afdeling van de gemeente te werken, waarbij ze veel bezig zijn met data en het mogelijk openbaarstellen daarvan. Dergelijke ervaringen kunnen het perspectief sterk beïnvloeden. Deze voorbeelden zeggen natuurlijk iets over de 20 respondenten binnen dit onderzoek. Of dit representatief is voor de Delftse bevolking is een ander punt. Uit de demografische kenmerken van de gemeente Delft in 2015 is de man vrouw verhouding: 47% vrouw, 53% man. 73% van de bevolking is tussen de 15-65 (Gemeente Delft, 2015). Uit deze gegevens kan geconcludeerd worden dat de steekproef van 20 respondenten representatief is voor de inwoners van Delft op het gebied van geslacht en leeftijd. Over opleidings niveau zijn geen recente cijfers beschikbaar en kan daarom geen uitspraak over gedaan worden.

Verder is er een grote mate van onbekendheid over de Gemeente in het algemeen. Er kan gesteld worden dat in het algemeen mensen weinig afweten van de gemeente. Men is totaal niet bekend met de gegevens die een gemeente in bezit heeft. Vaak reageerde respondenten met “ze mogen best bekend maken waar ik woon”. Logisch, dit kon iedereen vroeger in het telefoonboek ook opzoeken. Wat een gemeente verder voor een data ter beschikking heeft is voor veel mensen lastig in te schatten.

Tot slot speelt de gekozen opzet en invulling van het onderzoek een belangrijke rol. De keuze voor de respondenten en de formulering van de stellingen hadden ook anders gekund, bijvoorbeeld door specifieker in te gaan op transparantie. Dit zou kunnen door meer context te geven. In het onderzoek is geprobeerd de vier clusters uit de literatuur zo goed mogelijk te representeren. Hierdoor zijn de stellingen vrij algemeen gebleven met als gevolg dat de conclusies en perspectieven die uit het onderzoek gekomen zijn ook vrij algemeen zijn. Hierbij speelt ook dat dit de eerste opzet van een dergelijk onderzoek is van de onderzoeker. Het onderzoek geeft echter wel een compleet beeld dat binnen het kader van dit Bachelor eindproject met beperkte doorlooptijd en middelen kon worden uitgevoerd. Als er behoefte is aan specifiekere informatie dan kan dit onderzoek herhaald worden met een groter aantal respondenten en specifiekere vragen. Voor respondenten moet het echter ook een acceptabel tijdsbeslag bevatten (bij deze opzet ca. 45 min.), waardoor er bij een vervolg wellicht een deel van de scope of een andere methode moet worden gehanteerd. De vier perspectieven vertegenwoordigen in totaal 17 van de 20 respondenten, waaruit volgt dat er slechts drie respondenten niet konden worden toegewezen aan een perspectief. De genoemde perspectieven geven dus een goede dekking van de geïnterviewden. Dit betekent dat de resultaten van dit onderzoek een waardevolle impressie zijn van het denkbeeld van 20 Delftse inwoners. Daarmee van hoge praktische waarde kan zijn in de vorm van de genoemde perspectieven voor de gemeente Delft om mee aan de slag te gaan. Hierbij kunnen vroegtijdig belangrijke beleidspunten worden geïdentificeerd.

5. Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag, vervolgens zullen er aanbevelingen worden gedaan voor beleidsvorming en verder onderzoek.

5.1 Conclusie

Open data levert waardevolle informatie op maar worden op dit moment nog lang niet optimaal gebruikt (Leer- en Expertisepunt Open Overheid, 2015). Dit onderzoek focust zich op de mogelijkheden vanuit gemeentelijk perspectief. Er is onderzocht wat er bij inwoners speelt rondom het openbaar beschikbaarstellen van gemeente data. De doelstelling van dit onderzoek is beleidsondersteuning voor de verdere vorming en implementatie van opendata beleid op gemeenteniveau. In het onderzoeksrapport stond de vraag centraal: *Welke perspectieven spelen er bij de inwoners van een gemeente bij het openbaar beschikbaar stellen van gemeentedata?*

Het onderzoek wordt afgebakend door te kiezen voor een specifieke gemeente, namelijk de gemeente Delft. Om de hoofdvraag te beantwoorden is er eerst literatuuronderzoek uitgevoerd. Door middel van de uitkomsten van het literatuuronderzoek is de Q-studie opgezet. De gekozen Q-set aan stellingen zijn voorgelegd aan 20 respondenten uit vier verschillende doelgroepen. Er is gekozen om een onderscheid te maken tussen leeftijd en opleidingsniveau. De data uit de interviews is geanalyseerd door de combinatie van correlatie- en factoranalyse. Hieruit volgden vier perspectieven, elk bestaande uit groepen respondenten welke zijn samengesteld op basis van hun reacties op 33 stellingen middels de Q-methode. Elk van de perspectieven is vervolgens getypeerd aan de hand van hun karakteristieke overeenkomsten. Allereerst de *onwetende inwoners*, deze groep wordt gekenmerkt door hun ongevoelige houding ten aanzien van privacy risico's. Verder staan de respondenten positief ten aanzien van open data maar zijn er niet erg bekend mee. Ten tweede de *wantrouwende inwoners*, deze groep inwoners wordt gekenmerkt door hun zorgen over privacy en hun ontevredenheid over de digitale diensten van de gemeente. Ten derde de *vertrouwende passieve inwoners*, deze groep weet redelijk wat van open data maar wordt vooral gekenmerkt door de ongeïnteresseerde houding die ze hebben ten aanzien van de gemeente. Deze groep inwoners heeft geen interesse in meedenken met de gemeente. De respondenten geven aan dat ze de gemeente volledig vertrouwen in hun werkzaamheden. Tot slot de vierde, de *voorstanders van open data*. Deze groep wordt gekenmerkt door hun kennis over open data. Respondenten zijn van mening dat op landelijk niveau veel met opendata gebeurd, de gemeente kan volgens hen niet achter blijven. Daarbij zien de respondenten vanuit dit perspectief in dat het een lastige opgave is voor een gemeente.

De belangrijkste bevinding uit het onderzoek is het belang van transparantie van de gemeente Delft. Uit alle perspectieven blijkt dat respondenten transparantie belangrijk vinden voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. Ook wordt er in alle vier de perspectieven een gebrek aan transparantie ervaren. Het is aan de gemeente om hier iets mee te doen. Hierover wordt in de volgende paragraaf een aanbeveling gedaan.

Opvallend is dat men over het algemeen positief is ten aanzien van het verkrijgen van inzicht door middel van open data. Ook wordt er door het merendeel van de respondenten aangegeven onwetend te zijn in het gebruik van data. Toch wordt de stelling over training in opendata (nr. 23) niet hooggewaardeerd. Hieruit kan geconcludeerd worden dat inwoners open data zien als waar andere mensen iets mee kunnen doen en niet perse zij zelf actief mee aan de slag gaan. Wat opvalt is dat zorgen over privacy maar bij één perspectief voorkomt namelijk bij de *wantrouwende inwoners*. Verder blijkt sterk dat inwoners open data zien als passieve vorm van contact. Deze eenzijdige vorm wordt dan ook niet gezien als communicatie of als een bijdrage aan contact.

Tot slot kan geconcludeerd worden dat verschillen in kennis over open data tot zeer uiteenlopende perspectieven kan leiden. Respondenten kunnen zich soms niets voorstellen bij open data en hebben daarom geen mening. Dit leidt ertoe dat de overgebleven plekken gevuld worden met de open data stellingen.

5.2 Aanbevelingen

Het doel van het onderzoek voor de gemeente Delft is het inzichtelijk maken van het inwonersperspectief op open data. Met deze informatie kan gemeente Delft haar strategie “Open by design” verder ontwikkelen. Vanuit elk gevormd perspectief volgt hieronder een aanbeveling aan de gemeente Delft.

De *onwetende inwoners* staat positief ten aanzien van de gemeente. Daarbij staan ze ook open voor nieuwe ontwikkelingen zoals de openbaarmaking van data. Echter zijn deze respondenten zich niet bewust van de mogelijkheden. De gemeente zou een manier moeten vinden om deze mensen te bereiken. Hierbij is het belangrijk dat de mensen geïnformeerd worden over de activiteiten van een gemeente en over de mogelijkheden van open data. Het is opvallend dat ondanks dat de gemeente Delft op de website informatie over open data publiceert, deze groep onvoldoende bewust is van de mogelijkheden van open data. Een andere manier van benaderen kan de gemeente proberen via social media. Het liefst tegelijk met praktische toepassingen die deze groep aanspreekt. Meer hierover bij de aanbevelingen.

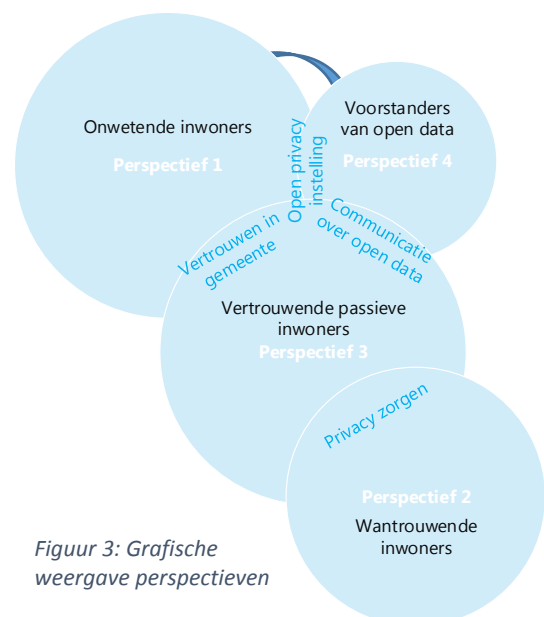
De groep *wantrouwende inwoners* maken zich het meeste zorgen over hun persoonlijke gegevens. Daarbij geven de respondenten aan het leuk te vinden om mee te denken over beleid. Het is belangrijk om het vertrouwen van de inwoners in de gemeente te vergroten. Dit kan doordat de gemeente precies aangeeft hoe en welke gegevens ze verwerken, daarnaast kan de gemeente de input vragen van deze inwoners betreft bepaalde voor hen gevoelige onderwerpen.

De *vertrouwende passieve inwoners* geven aan dat ze zich weinig interesseren in de gemeente. De gemeente zal van deze groep inwoners ook weinig weerstand kunnen verwachten aangezien deze aangeeft vertrouwen te hebben in de gemeente en via hun stemrecht wel genoeg input leveren. De aanbeveling is om deze groep respondenten niet te benaderen over open data.

Vanuit de *voorstanders van open data* is de aanbeveling helder te communiceren over de beschikbaarheid en algemeen gebruik van open data om zo mensen meer bewust van te maken van open data en mogelijk ook te activeren in het gebruik. De gemeente zal een balans moeten vinden tussen informeren en actief betrekken van mensen.

Om meer draagvlak te creëren onder alle inwoners wordt de gemeente aanbevolen ook te kijken naar de zwaarte van elk perspectief, gegeven de groeps grootte. Deze verschilt vrij sterk, respectievelijk 7, 4, 4, en 2 van de in totaal 20 respondenten. Een bijkomend dilemma is dat de gemeente beperkte middelen ter beschikking heeft. Daarom is het niet mogelijk om alles op alles te zetten om iedereen te bereiken.

Wellicht is het handig eerst op groep te richten met de meeste potentie. Kijkend naar de perspectieven en de samenhang tussen de perspectieven heeft de groep *onwetende inwoners* veel potentie om voorstanders van opendata te worden. Deze groep geeft aan slecht op de hoogte te zijn van de informatie en digitale diensten die de gemeente aanbiedt. Daarnaast vinden ze legitimiteit en kwaliteit van openbaar bestuur belangrijk en staan positief ten aanzien van open data. De gemeente moet de

Figuur 3: Grafische weergave perspectieven

onwetendheid van deze doelgroep proberen weg te nemen zodat deze groep gebruik kan gaan maken van open data. Op figuur 3 is aangegeven in welke richting het perspectief zou moeten bewegen. Dit zou kunnen door trainingen te organiseren in het gebruik van open data. Daarnaast kan de gemeente de inwoners enthousiasmeren door een pakkende app te starten op basis van open data en die als voorbeeld te gebruiken. Hierbij kan gedacht worden aan de Bomenspotter applicatie, dit is Utrecht een succes (Bomenapp, z.j.). Andere goede ideeën kunnen gegenereerd worden door best practices te verzamelen bij andere gemeenten dan wel Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Tot slot worden er suggesties voor vervolgonderzoek gedaan. Er wordt aanbevolen onderzoek te verrichten naar de naar het gebrek aan transparantie dat inwoners ervaren. Hierbij is het goed om te onderzoeken welke vorm het meest geschikt is voor het vergroten van de transparantie. Tevens is het belangrijk bewust te zijn van de afbakening van dit onderzoek. Door alleen mensen mee te nemen die ICT vaardige zijn, mist er een niet ICT vaardige groep. Door deze afbakening mist het perspectief van deze mensen. Echter zal deze groep een andere benadering vragen bij de implementatie van open data beleid. Hier kan in een vervolgonderzoek worden nagedacht.

Om praktisch nut te verhogen zijn de aanbevelingen hieronder kort en bondig samengevat voor de gemeente Delft.

- Informeren is belangrijk om transparantie te vergroten voor alle inwoners van Delft.
- Wantrouwen van inwoners kan worden weggenomen door precies aan te geven hoe en welke gegevens de gemeente verwerkt en de privacy gewaarborgd is.
- De gemeente kan input vragen aan inwoners betreft bepaalde voor hen gevoelige onderwerpen.
- De gemeente kan onwetende inwoners informeren om ze in contact te brengen met de voorstanders van open data.
- Het is van belang bij alle acties van de gemeente de privacy te benoemen en hoe deze specifiek wordt gewaarborgd. Enerzijds om de zorgen die hierover zijn vanuit een specifiek perspectief te adresseren en om te voorkomen dat dit onderwerp gaat spelen bij een van de overige perspectieven in de toekomst.

Literatuur

- Algemene Rekenkamer. (2015). *Tendrapport open data 2015*. Geraadpleegd van file:///H:/My%20Documents/Bachelor%20eind%20project%202017/Tendrapport%20open%20data%202015.pdf
- Barkhuysen, T. (2016, 6 mei). Van Wob naar Woo: een overzicht van de belangrijkste wijzigingen. Geraadpleegd van <https://www.stibbe.com/en/news/2016/may/van-wob-naar-woo-een-overzicht-van-de-belangrijkste-wijzigingen>
- Bingham, L. B., Nabatchi, T., & O'Leary, R. (2005). The new governance: Practices and processes for stakeholder and citizen participation in the work of government. *Public administration review*, 65(5), 547-558.
- Blankena, F. (2011, 12 december). Kroes: 'Open data is een goudmijn'. Geraadpleegd van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/kroes-open-data-is-een-goudmijn.3097230.lynkx>
- Borren, G. P., Halenbeek, P., Hoorweg, E., Kok, E., Vernooij, R., & Visser, P. (2015). *Trends in Veiligheid 2015*. Geraadpleegd van https://www.nl.capgemini.com/resource-file-access/resource/pdf/1b-010.15_tiv_report_2015_final_websec_1.pdf
- Brown, S. R. (1993). A primer on Q methodology. *Operant subjectivity*, 16(3/4), 91-138.
- Bruijn, J. A., Heuvelhof, E. F., Veld, R. J., & Prins, C. (2002). *Procesmanagement: over procesmanagement en besluitvorming*. Academic Service.
- Bruning, T. (2016, 7 juni). NVJ adviseert Eerste Kamer over Wet Open Overheid. Geraadpleegd van <https://www.nvj.nl/nieuws/nvj-adviseert-eerste-kamer-over-wet-open-overheid>
- Burgerpanel Actieplan Open Overheid 2016-2017. (2015). *AdviesBurgerpanel*. Geraadpleegd van file:///H:/My%20Documents/advies-burgerpanel-actieplan-open-overheid-2016-2017.pdf
- Does the inclusion of grey literature influence estimates of intervention effectiveness reported in meta-analyses?. *The Lancet*, 356(9237), 1228-1231.
- European Commission. (2003). *Directive 2003/98/EC of the European Parliament and of the council of 17 November 2003 on the re-use of public sector information*. Available: http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/rules/eu/index_en.htm.
- Europees Data Portaal. (2017, 21 februari). De voordelen van Open Data. Geraadpleegd van <https://www.europeandataportal.eu/nl/using-data/benefits-of-open-data>
- Evans, A. M., & Campos, A. (2013). Open government initiatives: Challenges of citizen participation. *Journal of Policy Analysis and Management*, 32(1), 172-185.
- Frankowski, A., Steen, M. van der, Meijer, A., & Twist, M. van. (2015). *De Publieke Waarde(n) van Open data* (ISBN 978-90-75297-50-8). Geraadpleegd van http://www.nsob.nl/wp-content/uploads/2015/11/NSOB-15-17-DT_Publieke-Waarde-web-DEF.pdf
- Fox, J. (2007). The uncertain relationship between transparency and accountability. *Development in practice*, 17(4-5), 663-671.

- Frankowski, A., Steen, M. van der, Meijer, A., & Twist, M. van. (2015). *De Publieke Waarde(n) van Open data* (ISBN 978-90-75297-50-8). Geraadpleegd van http://www.nsob.nl/wp-content/uploads/2015/11/NSOB-15-17-DT_Publieke-Waarde-web-DEF.pdf
- Gemeente Delft, Interne Dienstverlening. (2016, 1 november). Strategie 'Open Delft' [Brief aan de leden van de Raad]. Geraadpleegd van <http://ris.delft.nl/document.php?m=1&fileid=295228&f=5ea3d4b26ab0a923489f30d8e356e336&attachment=0&c=61762>
- Gemeente Delft. (2015). *Kerncijfers 2015*. Geraadpleegd van http://media.delft.nl/pdf/Statistisch-Jaarboek/2015_hoofdstuk_01.pdf
- Handleidingen gebruikt: Schmolck, P. (2015, 18 juli). PQ methode manual. Geraadpleegd van <http://schmolck.userweb.mwn.de/qmethod/pqmanual.htm>
- Hartholt, S. (2015, 16 april). Open data nog amper gebruikt door overheid. Geraadpleegd van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/open-data-nog-amper-gebruikt-door-overheid.9470852.lynkx>
- Haspels, J. (2016, 10 augustus). Fietsendief slaat het meeste toe in? Delft. Geraadpleegd van <http://www.ad.nl/delft/fietsendief-slaat-meest-toe-in-delft~ab4459c3/>
- Heeks, R., & Bailur, S. (2007). Analyzing e-government research: Perspectives, philosophies, n theories, methods, and practice. *Government information quarterly*, 24(2), 243-265.
- Herrington, N., & Coogan, J. (2011). Q methodology: an overview. *Research in Secondary Teacher Education*, 1(2), 24-28.
- <http://www.bomenapp.nl/>
- Janssen, M., & Hoven, J. van den. (2015). Big and Open Linked data (BOLD) in government: A challenge to transparency and privacy. *Elsevier*, 6, 363-367. Geraadpleegd van <file:///H:/My%20Documents/a/1-s2.0-S0740624X15001069-main.pdf>
- Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk, A. (2012). Benefits, adoption barriers and myths of open data and open government. *Information systems management*, 29(4), 258-268.
- Jedeloo, S., & van Staa, A. (2009). Q-methodologie, een werkelijke mix van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. *Kwalon*, 14(2), 5-15.
- Kroesen, M., & Cuppen, E. (-). *Richtlijnen voor Q-methodologie*. Geraadpleegd van https://blackboard.tudelft.nl/webapps/blackboard/content/listContent.jsp?course_id=_55736_1&content_id=_290772_9_1
- Kuiper, M. (2015, 30 april). Meer transparantie door Open Data [Internet Artikel]. Geraadpleegd van <https://nl.linkedin.com/pulse/meer-transparantie-door-open-data-maarten-kuiper>
- Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten. (z.j.). Privacy. Geraadpleegd van <https://www.kinggemeenten.nl/secties/privacy/privacy-het-kort>
- Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten. (z.j.). Privacy. Geraadpleegd van <https://www.kinggemeenten.nl/secties/privacy/privacy-het-kort>

- Leer- en Expertisepunt Open Overheid. (2015, 15 december). Openheid is ons belangrijkste instrument. Geraadpleegd van <http://www.open-overheid.nl/interview/ramon-de-louw/>
- Maatschappelijke Coalitie voor een Open Overheid. (2015). *Manifest 'Onze Overheid, Onze Informatie' 2016*. Geraadpleegd van <http://open-overheid.nl/wp-content/uploads/2015/10/onze-overheid-onze-informatie.pdf>
- Ministerie van binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2016). *Open overheid in actie*. Geraadpleegd van <http://open-overheid.nl/wp-content/uploads/2016/02/actieplan-open-overheid-2016-2017-2.pdf>
- Open State. (2016, 1 november). Open data voor infrastructuur en milieu. Geraadpleegd van <https://openstate.eu/nl/2016/11/open-data-voor-infrastructuur-en-milieu/>
- Rijksoverheid. (2013, 27 september). Kabinet maakt werk van open overheid. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2013/09/27/kabinet-maakt-werk-van-open-overheid>
- Schmolk, P. (2015, 18 juli). PQ methode manual. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=BY2SdBw9qC0&t=9s>
- Steenbergen, E. van. (2016, 24 maart). 'Privacy Amsterdamse burgers niet beschermd'. *NRC*, p. 1. geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/03/24/privacy-amsterdamse-burgers-niet-beschermd-a1408403>
- Sue-Z-Q. (2014, 9 september). PQ Methode. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=BY2SdBw9qC0&t=9s>
- Sue-Z-Q. (2014, 9 september). PQ Methode. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=BY2SdBw9qC0&t=9s>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (z.j.). Privacy. Geraadpleegd van <https://vng.nl/onderwerpenindex/dienstverlening-en-informatiebeleid/informatieveiligheid-privacy/privacy>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (z.j.). Privacy. Geraadpleegd van <https://vng.nl/onderwerpenindex/dienstverlening-en-informatiebeleid/informatieveiligheid-privacy/privacy>
- Voorhoof, D. (1999). Gerechtsverslaggeving, openbaarheid van rechtspraak en het recht op privacy. *X, Privacy (Teksten en rapporten van het Seminarie "Privacy" van 26 en 27 november 1998 in het kader van de vijftigste verjaardag van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens), Brussel, Ministerie van Buitenlandse Zaken*, 176-214.
- Zuiderwijk, A (april 2017). Introductie Open Data: college 8. [Governance op het I& C domein] Sectie ICT TBM, TU Delft: Delft.
- Zuiderwijk, A. (2017). Introductie Open Data [powerpoint]. Geraadpleegd van https://blackboard.tudelft.nl/webapps/blackboard/execute/displayLearningUnit?course_id=_55741_1&content_id=_2725067_1
- Zuiderwijk, A., Janssen, M., Choenni, S., Meijer, R., Alibaks, R. S., & Sheikh_Alilibaks, R. (2012). Socio-technical impediments of open data. *Electronic Journal of e-Government*, 10(2), 156-172.

Bijlage 1- Concours

In de tabel 9 staan alle verzamelde stellingen en opvattingen over open uit de grijze literatuur vermeld. Uit deze totaal lijst, het concours, is een selectie gemaakt, de Q-set, van opvattingen die uiteindelijk verwerkt zijn tot een lijst van 33 stellingen. De selectie van stellingen is weergegeven in de hoofdstekst.

Stellingen	Bron
Ik ben bekend met open data	burgerpanel open overheid, (2015) ³
Openheid van de gemeente is belangrijk	burgerpanel open overheid, (2015)
Er is sprake van open data bij de gemeente	burgerpanel open overheid, (2015)
Als burger verwacht ik dat de gemeente open wordt dit is onvermijdelijk (door groeiende verwachtingen uit de samenleving en technologische ontwikkeling)	burgerpanel open overheid, (2015)
De inwoners van gemeente spelen een belangrijke rol bij het meer open maken van de overheid	burgerpanel open overheid, (2015)
De overheid moet niet alle maatschappelijke initiatieven naar zich toe trekken	burgerpanel open overheid, (2015)
De site van gemeente is gebruikersvriendelijk	burgerpanel open overheid, (2015)
Open data is ingewikkeld, ik snap er niets van	burgerpanel open overheid, (2015)
Ik voel mij bekeken als de gemeente data open baar beschikbaar stelt	burgerpanel open overheid, (2015)
De gemeente moet niet alles openbaar maken: niet de privacy van burgers schenden	burgerpanel open overheid, (2015)
Het is duidelijk bij de gemeente welke categorieën informatie wel en niet openbaar zijn	burgerpanel open overheid, (2015)
Bij levensgevaar moet privacy worden opgeheft	burgerpanel open overheid, (2015)
Waar houdt bescherming privacy op? Pedofiele zwemleraren, sportinstructeurs, onderwijzers	burgerpanel open overheid, (2015)
Maak duidelijk aan wie je toestemming tot openbaarheid vraagt namens zwakkere groepen	burgerpanel open overheid, (2015)
Door internet is mijn privacy 'kleiner' geworden	burgerpanel open overheid, (2015)
Gemeente beschermt mijn privacy voldoende	burgerpanel open overheid, (2015)
De overheid moet zich meer opstellen als dienaar van de burger zodat burger initiatief wordt gestimuleerd	burgerpanel open overheid, (2015)
'De overheid ontkomt er niet aan meer open te worden. Verschillende ontwikkelingen maken dat onontkoombaar, van technische ontwikkelingen tot de groeiende verwachting qua openheid in de samenleving'	burgerpanel open overheid, (2015)
Open Contact met de overheid is belangrijk, voor iedereen. In de vorm van direct één-op-ééncontact, maar ook digitaal.	burgerpanel open overheid, (2015)
Open, flexibel. In de wijk, op het gemeentehuis en via digitale wegen. In begrijpelijke taal.	burgerpanel open overheid, (2015)
Ik wil graag weten wat er met mijn belastinggeld gebeurt	burgerpanel open overheid, (2015)
als overheidsorganisaties de inkomsten en uitgaven actief openbaar maken, zien burgers waaraan hun geld wordt besteed.	burgerpanel open overheid, (2015)
openheid belangrijk om de gemeente te controleren	burgerpanel open overheid, (2015)
openheid belangrijk om nieuwe ideeën te bedenken	burgerpanel open overheid, (2015)
openheid is belangrijk om fouten te ontdekken	burgerpanel open overheid, (2015)
publieke verantwoording over bestedingen uiteindelijk bijdragen aan een effectievere uitgave van belastinggeld.	burgerpanel open overheid, (2015)
Inwoners willen steeds meer meebeslissen en meedenken over beleid	burgerpanel open overheid, (2015)
gelijkwaardige informatiepositie belangrijk	burgerpanel open overheid, (2015)

³ Burgerpanel Actieplan Open Overheid 2016-2017. (2015). *AdviesBurgerpanel*. Geraadpleegd van <file:///H:/My%20Documents/advies-burgerpanel-actieplan-open-overheid-2016-2017.pdf>

openheid is belangrijk voor legitimiteit	burgerpanel open overheid, (2015)
Declaraties publiceren is Open Verantwoording in de meest zuivere vorm	burgerpanel open overheid, (2015)
Een gemeente die vertrouwt op de creativiteit in de maatschappij, kan zijn eigen effectiviteit een stuk verhogen.	burgerpanel open overheid, (2015)
Ook krijgen inwoners de kans hun betrokkenheid om te zetten in concrete acties door gebruik te maken van Open Data.	burgerpanel open overheid, (2015)
Tegelijkertijd stimuleren we nieuwe economische activiteit als we meer data open beschikbaar stellen.	burgerpanel open overheid, (2015)
Overheidsdata zijn immers op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn.	burgerpanel open overheid, (2015)
Open Aanpak leidt tot beter onderbouwd en genuanceerder beleid en slimme oplossingen.	burgerpanel open overheid, (2015)
Uiteindelijk sluit het beleid beter aan op de wensen van de samenleving	burgerpanel open overheid, (2015)
Is je vóór de besluitvorming goed luistert naar mensen en hen begrijpelijk informeert, kun je rekenen op meer begrip	burgerpanel open overheid, (2015)
Ik ben bekend met open data	burgerpanel open overheid, (2015)
Openheid van de gemeente is belangrijk	burgerpanel open overheid, (2015)
Er is sprake van open data bij de gemeente	burgerpanel open overheid, (2015)
Als burger verwacht ik dat de gemeente open wordt dit is onvermijdelijk (door groeiende verwachtingen uit de samenleving en technologische ontwikkeling)	burgerpanel open overheid, (2015)
De inwoners van gemeente spelen een belangrijke rol bij het meer open maken van de overheid	burgerpanel open overheid, (2015)
Privacy gevoelige gegevens van burger worden onvoldoende beschermd middels wetgeving	van Steenberg, (24 maart 2016) ⁴
Privacy beleid van de gemeente is gedateerd	van Steenberg, (24 maart 2016)
De uitvoering van het privacy beleid van de gemeente is niet op orde	van Steenberg, (24 maart 2016)
Er mist balans tussen passende gegevensbewerking ten behoeve van hulpverlening en het respecteren van privacy van de burger	van Steenberg, (24 maart 2016)
Transparantie is bron van bedrijvigheid, wetenschap en beleid	van Steenberg, (24 maart 2016)
Open data bevat informatie die participatie stimuleren	van Steenberg, (24 maart 2016)
De vooruitgang in digitale technologie maakt de grootschalige verspreiding van gegevens naar het publiek mogelijk.	van Steenberg, (24 maart 2016)
De Nederlandse overheid onderneemt stappen om de relaties tussen overheid en burgers meer open te maken	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2015) ⁵
alles wat er binnen de overheid gebeurt moet transparanter	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2015)
de overheid moet ten doel stellen mensen eenvoudiger en passender informeren	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2015)
De overheid stelt data ter beschikking voor hergebruik om innovatie en ondernemerschap te stimuleren	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2015)
De overheid staat open voor vernieuwing	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2015)
de verhoudingen tussen overheid en burgers opener kunnen en moeten worden dan ze tot nu toe zijn	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2015)
De overheid moet meer vaart moet maken met het beschikbaar stellen van data	Ministerie van Binnenlandse Zaken

⁴ Steenberg, E. van. (2016, 24 maart). 'Privacy Amsterdamse burgers niet beschermd'. NRC, p. 1. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/03/24/privacy-amsterdamse-burgers-niet-beschermd-a1408403>

⁵ Ministerie van binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2016). *Open overheid in actie*. Geraadpleegd van <http://open-overheid.nl/wp-content/uploads/2016/02/actieplan-open-overheid-2016-2017-2.pdf>

	en Koninkrijksrelaties, (2015)
Met publiek geld gefinancierde informatie en producties dienen openbaar te zijn, tenzij zwaarwegende belangen als privacy of veiligheid van staat zich daartegen verzetten”	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015) ⁶
transparantie draagt bij aan de kwaliteit en legitimiteit van het openbaar bestuur.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
De overheid moet meer vaart maken met het beschikbaar stellen van open data.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Bestuursinformatiesystemen en raadsinformatiesystemen moeten toegankelijk gemaakt worden via open data - en metadata gemakkelijk hergebruikt kunnen worden in verschillende toepassingen.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Overheden zouden een register van overheidsinformatie moeten aanleggen, voor hun eigen informatiebeheer en om het zoeken van informatie door burgers sterk te vergemakkelijken	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Elke overheid (zowel lokaal, regionaal als nationaal) moet een protocol hebben hoe het op een bijdrage van een burger, zoals een petitie, kan reageren op een manier die de burger positief betreft bij het beleidsproces	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
alle openbare lichamen verplicht te worden tot publicatie van de resultaten van consultatieprocessen, inclusief (een samenvatting van) de visie van de deelnemers aan die processen.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Het grondwettelijke recht op de privésfeer moet ondubbelzinnig ook van toepassing zijn in het digitale domein.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Toetreding van de overheid in de privésfeer moet daarmee ook omkleed zijn met minimaal dezelfde waarborgen als in de fysieke wereld.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
De laatste jaren hebben we gezien dat geanonimiseerde gegevens soms toch individualiseerbaar bleken te zijn. Daarom is het belangrijk om voorbeelden te verzamelen van de momenten waar openheid van de overheid heeft geleid tot het schaden van de privésfeer. Die voorbeelden kunnen vervolgens dienen als input voor een maatschappelijk debat over hoe we zoveel mogelijk openheid kunnen realiseren terwijl privacy gewaarborgd wordt.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Het vrijgeven van gegevens op een geaggregeerd niveau kan daarnaast bijdragen aan de controleerbaarheid van de overheid en het versterken van de positie van de burger. Denk bijvoorbeeld aan geaggregeerde gegevens over vorderingen van de politie of aan tapstatistieken.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
financiële informatie openbaar en uitwisselbaar, zodat het mogelijk wordt om de activiteiten van overheden te volgen en vergelijken	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Zorg dat de interne financiële verslaglegging en de burgerbegroting worden verbonden	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Zorg ook voor het detailniveau standaardiseren van financiële data en transactiedata	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Nu er steeds meer data worden geproduceerd wordt het voor burgers steeds belangrijker om deze zelfstandig te kunnen interpreteren en op waarde te kunnen schatten.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
pleiten wij voor opname van datawijsheid in het curriculum, bijvoorbeeld als aanvulling van mediawijsheid. Het gaat dan zowel om het lezen en analyseren van data, als om het kunnen produceren ervan.	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
“Wat ons betreft is de ‘Open Overheid’ niet (alleen) een kwestie van techniek, maar juist ook van een andere houding en gedrag van de overheid”	Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’, (2015)
Data die de gemeente bekend maakt is volledig en worden niet structureel	Hartholt, (2015) ⁷

⁶ Maatschappelijke Coalitie voor een Open Overheid. (2015). *Manifest ‘Onze Overheid, Onze Informatie’ 2016*. Geraadpleegd van <http://open-overheid.nl/wp-content/uploads/2015/10/onz-overheid-onze-informatie.pdf>

bijgewerkt	
De gemeent maakt snel data openbaar	Open state (2016) ⁸
De overheid weet meer van mij dan ik van de overheid	Maarten Kuiper (2015) ⁹

Tabel 9 Concours

⁷ Hartholt, S. (2015, 16 april). Open data nog amper gebruikt door overheid. Geraadpleegd van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/open-data-nog-amper-gebruikt-door-overheid.9470852.lynkx>

⁸ Open State. (2016, 1 november). Open data voor infrastructuur en milieu. Geraadpleegd van <https://openstate.eu/nl/2016/11/open-data-voor-infrastructuur-en-milieu/>

⁹ Kuiper, M. (2015, 30 april). Meer transparantie door Open Data [Internet Artikel]. Geraadpleegd van <https://nl.linkedin.com/pulse/meer-transparantie-door-open-data-maarten-kuiper>

Bijlage 2- Interview protocol

Algemene informatie (ingevuld door de interviewer voorafgaand aan interview)

Interview nummer: _____

Datum: ____ - ____ - ____

Introductie

U bent zojuist gevraagd om deel te nemen aan een onderzoek over het open data beleid van de gemeente Delft. U bent gevraagd omdat u in de gemeente Delft woont. Uw deelname aan het interview wordt zeer gewaardeerd.

Mijn naam is Martine Romer, een 23 jarige student van de TU Delft. Ik doe onderzoek naar het perspectief van inwoners wat betreft open data. Voor dit onderzoek zal ik in totaal twintig interviews afnemen om zo informatie te verzamelen en een goed beeld te krijgen van het perspectief van de Delftse inwoners.

Het interview zal in totaal 15 tot 20 minuten duren. Uw gegevens zullen anoniem blijven.

Opzet van het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit drie onderdelen. In het eerste onderdeel zullen er vragen worden gesteld die als achtergrondinformatie dienen. Vervolgens zal u gevraagd worden om in onderdeel 2 33 stellingen te sorteren. Neem de tijd om de stellingen te lezen, mochten er stellingen onduidelijk geformuleerd zijn of heeft u een vraag, stel deze dan gerust. In het laatste onderdeel 3 zal u gevraagd worden een korte motivatie te geven bij uw gemaakte keuzes.

Graag wil ik benadrukken dat er geen goede of foute antwoorden zijn, het gaat erom wat uw visie is en wat uw ervaringen zijn met betrekking tot open data.

Interview

Onderdeel 1: Hieronder zijn enkele algemene vragen gesteld die als achtergrond informatie dienen voor het onderzoek.

1. Wat is uw geboorte datum?
____ - ____ - ____
2. Wat is uw hoogst voltooide opleiding?
 - a. Lagere school / basisonderwijs
 - b. LBO, VBO, LTS, LHNO, VMBO
 - c. MAVO, VMBO-t, MBO-kort
 - d. MBO, MTS, MEAO
 - e. HAVO, VWO, Gymnasium
 - f. HBO, HEAO, PABO, HTS
 - g. Universiteit
 - h. anders, namelijk
 - i. Geen opleiding
3. Hoelang bent u al in Delft woonachtig? _____ jaar/maand/week
4. Met hoeveel mensen woont u samen in uw woning? _____ personen

Onderdeel 2: Op de volgende pagina staan drieëndertig stellingen over open data geformuleerd. Dezelfde stellingen staan op de vierkante kaartjes die ik u heb gegeven. U kunt de geformuleerde stellingen eenvoudig herkennen door de nummering. De nummers geven geen rangorde aan, deze zijn geheel willekeurig gekozen. Op het sorteerschema ziet u vierkante vakken met van links naar rechts een waarde tussen helemaal mee oneens (-4) tot helemaal mee eens (4). Aan u de vraag om de stellingen in een vak van het schema te plaatsen, het doel hiervan is dat u de stellingen rangschikt. Er zijn precies genoeg stellingen voor het aantal vakken.

1	Ik ben bekend met het concept van <i>open data</i> .
2	De gemeente maakt data openbaar.
3	De website van de gemeente is gebruiksvriendelijk.
4	De gemeente onderneemt stappen om de relaties tussen gemeente en burgers te versterken.
5	De gemeente zou sneller data beschikbaar moeten stellen.
6	Ik vind openheid over besluitvormingsprocessen bij de gemeente belangrijk.
7	De gemeente biedt goede digitale diensten aan.
8	De gemeente moet als doel hebben burgers eenvoudig(er) te informeren.
9	Openheid van de gemeente is belangrijk om nieuwe ideeën te ontwikkelen.
10	Openheid is belangrijk om fouten bij de gemeente te ontdekken.
11	Ik wil graag weten hoe de gemeente mijn belastinggeld uitgeeft.
12	De gemeente moet de werkprocessen transparanter maken.
13	Transparantie van de gemeente draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur.
14	Transparantie draagt bij aan de legitimiteit van het openbaar bestuur.
15	Door technologische ontwikkelingen groeien mijn verwachtingen van de gemeente.
16	Ik wil graag meebeslissen en meedenken over het gemeentebeleid.
17	Overheden zouden een register van overheidsinformatie moeten aanleggen om het zoeken van informatie door burgers te vergemakkelijken.
18	Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn.
19	Transparantie van de gemeente leidt tot betere en slimme oplossingen.
20	De digitale technologie maakt de grootschalige verspreiding van gegevens naar het publiek mogelijk.
21	Inwoners spelen een belangrijke rol bij het meer open maken van de overheid.
22	Open data verbetert het contact met de gemeente.
23	Inwoners zouden training moeten krijgen in het gebruik van (open) data.
24	Als de gemeente haar inwoners begrijpelijk informeert, kunnen ze rekenen op meer begrip.
25	Open data stimuleert participatie van de inwoners in besluitvormingsprocessen van de gemeente.
26	Ik voel mij bekeken als de gemeente data openbaar beschikbaar stelt.
27	Ik ben mij bewust van alle (persoonlijke) gegevens die ik deel met applicaties.
28	Doordat gemeenten steeds meer informatie en data deelt is mijn privacy verminderd.
29	Ik maak mij zorgen om mijn privacygevoelige gegevens die de gemeente in bezit heeft.

30	Open data maakt het voor burgers steeds belangrijker om bewust te zijn van je privacy
31	Er is onbalans tussen openbaar maken van data en het respecteren van privacy van de burger.
32	Ik maak mij zorgen over het feit dat geanonimiseerde gegevens soms toch te traceren zijn.
33	Privacy gevoelige gegevens worden onvoldoende beschermd middels wetgeving.

Onderdeel 3: Graag wil ik u vragen om een korte motivatie te noteren waarom u de stellingen zo in het schema heeft geplaatst. Hieronder een schema waarin u uw opmerkingen kunt opschrijven.

Cluster	Opmerking
Transparantie	
Aanpak van de Gemeente	
Privacy	
-4	
4	

Afronding

We zijn bij het einde gekomen van het interview. Graag wil ik u bedanken voor uw deelname.

Uw deelname is van grote waarde bij het uitvoeren van het onderzoek. De resultaten van het interview zullen gebruikt worden om een overzicht te creëren en inzicht te krijgen in het inwonersperspectief op open data.

Indien u geïnteresseerd bent in de resultaten van het onderzoek wil ik u vragen om uw contact gegevens hieronder te noteren. Uw gegevens zullen alleen gebruikt worden om het resultaat naar u te verzenden en niet verspreid worden naar anderen.

☐ Ja, ik wil graag de resultaten van het onderzoek ontvangen

Naam: _____

E-mail adres: _____

☐ Nee, ik wil de resultaten van het onderzoek niet ontvangen

Bijlage 3- Analyses

3.1 Correlatie matrix

In de onderstaande correlatiematrix zijn zowel positieve als negatieve correlaties te zien. Een positieve correlatie betekent een overeenkomst tussen de Q-sorts van respondenten Een negatieve correlatie betekent verschil tussen de Q-sorts van respondenten.

Factor → Q-SORTS↓	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
hj6m7	100	54	39	53	36	-1	10	4	42	32	26	1	-18	-25	29	-28	14	27	47	50
lj16v3	54	100	52	40	23	-3	14	-10	30	42	34	-4	23	-35	29	-29	-3	30	40	37
ho2m50	39	52	100	42	4	27	-6	25	49	44	24	3	-4	-17	20	-2	-3	22	35	20
lj16v4	53	40	42	100	45	19	27	25	49	27	27	4	9	-29	-3	-10	20	25	51	37
hj3v6	36	23	4	45	100	0	4	5	9	25	7	15	15	-30	-12	-9	71	-1	33	28
ho5m44	-1	-3	27	19	0	100	-7	4	21	17	37	28	-17	42	-5	44	2	1	3	-18
lo3m40	10	14	-6	27	4	-7	100	-15	-3	-3	2	-16	45	-8	15	-37	-1	-8	36	51
lo5m47	4	-10	25	25	5	4	-15	100	19	12	18	-12	-24	4	-11	-2	-12	-9	-12	-6
lj2m21	42	30	49	49	9	21	-3	19	100	29	10	15	-43	-20	-13	-19	0	0	-8	-9
lj16m4	32	42	44	27	25	17	-3	12	29	100	21	-18	2	-32	12	-1	24	5	32	2
hj7v5	26	34	24	27	7	37	2	18	10	21	100	4	6	16	1	10	9	8	18	21
lo4v8	1	-4	3	4	15	28	-16	-12	15	-18	4	100	-7	35	-25	34	16	-14	1	-18
hj16m5	-18	23	-4	9	15	-17	45	-24	-43	2	6	-7	100	-9	32	-12	19	7	40	38
lo4m8	-25	-35	-17	-29	-30	42	-8	4	-20	-32	16	35	-9	100	-22	57	-29	-35	-25	-15
hj8m6	29	29	20	-3	-12	-5	15	-11	-13	12	1	-25	32	-22	100	-22	-14	50	28	37
lo2m40	-28	-29	-2	-10	-9	44	-37	-2	-19	-1	10	34	-12	57	-22	100	-1	-3	-13	-35
lj4m1	14	-3	-3	20	71	2	-1	-12	0	24	9	16	19	-29	-14	-1	100	-8	24	12
ho2v30	27	30	22	25	-1	1	-8	-9	0	5	8	-14	7	-35	50	-3	-8	100	37	29
ho4m15	47	40	35	51	33	3	36	-12	-8	32	18	1	40	-25	28	-13	24	37	100	76
ho4v14	50	37	20	37	28	-18	51	-6	-9	2	21	-18	38	-15	37	-35	12	29	76	100

Tabel 10: Correlatie matrix

3.2 Z-scores tabellen

In de onderstaande 5 tabellen zijn de z-scores per factor voor alle stellingen weergegeven. Deze Z-scores geven per factor aan welke stelling belangrijk is en in welke mate. De stellingen die boven de 1,0 of onder de -1.00 scoren extreem en dus bepalend voor die factor¹⁰. Deze stellingen zijn dikgedrukt weergegeven in de tabellen 13, 14, 15 en 16.

Tabel 11: Z-scores factor 1

Stellingen factor 1	Z-scores	
20	1.	654
14	1.	201
10	1.	142
13	1.	107
25	1.	66
19	0.	946
9	0.	796
12	0.	769
11	0.	625
15	0.	557
17	0.	545
6	0.	538
22	0.	457
5	0.	451
24	0.	449
1	0.	332
18	0.	301
21	0.	246
4	0.	97
8	-0.	48
16	-0.	66
7	-0.	80
3	-0.	140
2	-0.	700
27	-0.	763
31	-0.	856
30	-0.	903
23	-0.	999
28	-1.	42
32	-1.	500
33	-1.	768
26	-2.	164
29	-2.	250

Tabel 12: Z-scores factor 2

Stellingen Factor 2	Z-score	
18	1.	851
11	1.	829
8	1.	783
29	1.	700
15	1.	542
24	0.	800
10	0.	676
26	0.	598
31	0.	496
23	0.	491
28	0.	443
33	0.	355
6	0.	338
13	0.	238
19	0.	98
16	0.	17
27	-0.	182
20	-0.	258
30	-0.	292
22	-0.	368
17	-0.	457
12	-0.	459
3	-0.	509
4	-0.	603
32	-0.	655
25	-0.	698
5	-0.	863
21	-0.	866
14	-1.	68
2	-1.	136
9	-1.	342
1	-1.	430
7	-2.	70

¹⁰ Kroesen, z.j.

Tabel 13: Z-scores factor 3

Stellingen factor 3	Z-score	
20	1.	941
24	1.	431
1	1.	147
6	1.	93
13	0.	953
14	0.	953
10	0.	788
8	0.	779
9	0.	712
33	0.	634
30	0.	584
2	0.	506
27	0.	308
25	0.	268
22	0.	130
5	0.	116
11	0.	97
7	0.	88
19	0.	22
3	-0.	0
12	-0.	64
31	-0.	64
28	-0.	82
32	-0.	198
17	-0.	514
23	-0.	590
29	-1.	144
4	-1.	344
26	-1.	379
16	-1.	401
18	-1.	659
21	-1.	899
15	-2.	213

Tabel 14: Z-scores factor 4

Stellingen factor 4	Z-score	
9	2.	307
19	1.	475
1	1.	408
8	1.	153
15	1.	153
5	1.	87
25	0.	965
20	0.	898
23	0.	832
13	0.	322
26	0.	322
27	0.	322
10	0.	255
17	0.	255
22	0.	67
6	-0.	0
33	-0.	0
21	-0.	67
32	-0.	67
24	-0.	255
12	-0.	255
30	-0.	388
31	-0.	510
3	-0.	577
14	-0.	577
29	-0.	643
16	-0.	832
4	-0.	832
28	-1.	153
2	-1.	220
7	-1.	663
11	-1.	730
18	-2.	52

3.3 Verschil scores

In onderstaande tabel zijn de consensus en onenigheidsscores waar te nemen. De stellingen staan gesorteerd op stelling nummer.

Factor → Stelling ↓	1	2	3	4
1 Ik ben bekend met het concept van <i>open data</i> .	0	-3	3	3
2 De gemeente maakt data openbaar.	-1	-2	1	-2
3 De website van de gemeente is gebruiksvriendelijk.	-1	-1	0	-1
4 De gemeente onderneemt stappen om de relaties tussen gemeente en burgers te versterken.	0	-1	-2	-2
5 De gemeente zou sneller data beschikbaar moeten stellen.	0	-2	0	2
6 Ik vind openheid over besluitvormingsprocessen bij de gemeente belangrijk.	1	1	2	0
7 De gemeente biedt goede digitale diensten aan.	-1	-4	0	-3
8 De gemeente moet als doel hebben burgers eenvoudig(er) te informeren.	0	3	1	2
9 Openheid van de gemeente is belangrijk om nieuwe ideeën te ontwikkelen.	2	-3	1	4
10 Openheid is belangrijk om fouten bij de gemeente te ontdekken.	3	2	2	0
11 Ik wil graag weten hoe de gemeente mijn belastinggeld uitgeeft.	1	3	0	-3
12 De gemeente moet de werkprocessen transparanter maken.	1	-1	-1	-1
13 Transparantie van de gemeente draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur.	2	0	2	1
14 Transparantie draagt bij aan de legitimiteit van het openbaar bestuur.	3	-1	2	-1
15 Door technologische ontwikkelingen groeien mijn verwachtingen van de gemeente.	1	2	-4	2
16 Ik wil graag meebeslissen en meedenken over het gemeentebeleid.	-1	0	-2	-2
17 Overheden zouden een register van overheidsinformatie moeten aanleggen om het zoeken van informatie door burgers te vergemakkelijken.	1	-1	-1	0
18 Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moeten dus ook voor hún doelen beschikbaar zijn.	0	4	-3	-4
19 Transparantie van de gemeente leidt tot betere en slimme oplossingen.	2	0	0	3
20 De digitale technologie maakt de grootschalige verspreiding van gegevens naar het publiek mogelijk.	4	0	4	1
21 Inwoners spelen een belangrijke rol bij het meer open maken van de overheid.	0	-2	-3	0
22 Open data verbetert het contact met de gemeente.	1	0	0	0
23 Inwoners zouden training moeten krijgen in het gebruik van (open) data.	-2	1	-1	1
24 Als de gemeente haar inwoners begrijpelijk informeert, kunnen ze rekenen op meer begrip.	0	2	3	-1
25 Open data stimuleert participatie van de inwoners in besluitvormingsprocessen van de gemeente.	2	-1	0	2
26 Ik voel mij bekeken als de gemeente data openbaar beschikbaar stelt.	-3	1	-2	1
27 Ik ben mij bewust van alle (persoonlijke) gegevens die ik deel met applicaties.	-1	0	1	1
28 Doordat gemeenten steeds meer informatie en data deelt is mijn privacy verminderd.	-2	1	-1	-2

29	Ik maak mij zorgen om mijn privacygevoelige gegevens die de gemeente in bezit heeft.	-4	2	-2	-1
30	Open data maakt het voor burgers steeds belangrijker om bewust te zijn van je privacy	-2	0	1	-1
31	Er is onbalans tussen openbaar maken van data en het respecteren van privacy van de burger.	-1	1	-1	-1
32	Ik maak mij zorgen over het feit dat geanonimiseerde gegevens soms toch te traceren zijn.	-2	-1	-1	0
33	Privacy gevoelige gegevens worden onvoldoende beschermd middels wetgeving.	-3	1	1	0

Tabel 15: Rangordeningen per factor met stellingen

3.4 Gesorteerde verschillcores is de consensus en onenigheid scores

In de onderstaande tabel zijn dezelfde de consensus en onenigheidsscores waar te nemen als in de tabel in bijlage 5.1. Dit maal zijn de stellingen gesorteerd op verschillcores.

Factor Q-Sort Values for Statements sorted by Consensus vs. Disagreement (Variance across Factor Z-Scores)

		Factor Arrays				
No.	Statement	No.	1	2	3	4
3	De website van de gemeente is gebruiksvriendelijk.	3	-1	-1	0	-1
22	Open data verbeterd het contact met de gemeente.	22	1	0	0	0
10	Openheid is belangrijk om fouten bij de gemeente te ontdekke	10	3	2	2	0
13	Transparantie van de gemeente draagt bij aan de kwaliteit va	13	2	0	2	1
6	Ik vind openheid over besluitvormingsprocessen bij de gemeen	6	1	1	2	0
27	Ik ben mij bewust van alle (persoonlijke) gegevens die ik de	27	-1	0	1	1
17	Overheden zouden een register van overheidsinformatie moeten	17	1	-1	-1	0
12	De gemeente moet de werkprocessen transparanter maken.	12	1	-1	-1	-1
31	Er is onbalans tussen openbaar maken van data en het respect	31	-1	1	-1	-1
4	De gemeente onderneemt stappen om de relaties tussen gemeent	4	0	-1	-2	-2
30	Open data maakt het voor burgers steeds belangrijker om bewu	30	-2	0	1	-1
32	Ik maak mij zorgen over het feit dat geanonimiseerde gegeven	32	-2	-1	-1	0
16	Ik wil graag meebeslissen en meedenken over het gemeentebela	16	-1	0	-2	-2
19	Transparantie van de gemeente leidt tot betere en slimme opl	19	2	0	0	3
24	Als de gemeente haar inwoners begrijpelijk informeert, kunne	24	0	2	3	-1
8	De gemeente moet als doel hebben burgers eenvoudig(er) te in	8	0	3	1	2
28	Doordat gemeenten steeds meer informatie en data deelt is mi	28	-2	1	-1	-2
2	De gemeente maakt data openbaar.	2	-1	-2	1	-2
25	Open data stimuleert participatie van de inwoners in besluit	25	2	-1	0	2
5	De gemeente zou sneller data beschikbaar moeten stellen.	5	0	-2	0	2
23	Inwoners zouden training moeten krijgen in het gebruik van (	23	-2	1	-1	1
21	Inwoners spelen een belangrijke rol bij het meer open maken	21	0	-2	-3	0
20	De digitale technologie maakt de grootschalige verspreiding	20	4	0	4	1
33	Privacy gevoelige gegevens worden onvoldoende beschermd midd	33	-3	1	1	0
7	De gemeente biedt goede digitale diensten aan.	7	-1	-4	0	-3
14	Transparantie draagt bij aan de legitimiteit van het openbaa	14	3	-2	2	-1
1	Ik ben bekend met het concept van open data.	1	0	-3	3	3
26	Ik voel mij bekeken als de gemeente data openbaar beschikbaa	26	-3	1	-2	1
11	Ik wil graag weten hoe de gemeente mijn belastinggeld uitgee	11	1	3	0	-3
9	Openheid van de gemeente is belangrijk om nieuwe ideeën te o	9	2	-3	1	4
29	Ik maak mij zorgen om mijn privacygevoelige gegevens die de	29	-4	2	-2	-1
15	Door technologische ontwikkelingen groeien mijn verwachtinge	15	1	2	-4	2
18	Overheidsdata zijn op kosten van de burger verzameld, en moe	18	0	4	-3	-4

PQMMethod2.35 Open data voor de gemeente delft
Path and Project Name: C:\Users\Gebruiker\PQMMethod\BSScproje

Tabel 16: Rangordeningen per factor gesorteert op verschillcores